ਵਿਦਿਆਰੰਭ

ਸਕੁਲ ਤਿਆਰੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲਈ
ਅਧਿਆਪਕ ਹੈਂਡਬੁੱਕ

समग्र शिक्षा
सबको शिक्षा अच्छी शिक्षा

SCERT
स्वाध्यायान्मा प्रमदः

ਰਾਜ ਵਿੱਦਿਅਕ ਖੋਜ ਅਤੇ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦਿੱਲੀ
ਵਰੁਣ ਮਾਰਗ, ਡਿਫੈਂਸ ਕਾਲੋਨੀ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ-110024

Advisors

Sh. Ashok Kumar (IAS), Secretary (Education) GNCT of Delhi
Dr. Rita Sharma, Director, SCERT, Delhi

Academic Consultant

Dr. Nahar Singh, Joint Director, SCERT, Delhi

Co-ordinator & Editor

Dr. Meena Sehrawat,
Assistant Professor,
DIET Ghumanhera

Dr. Ritika Dabas,
Assistant Professor,
SCERT Delhi

Development Team

Dr. Meena Sehrawat, Assistant Professor, DIET Ghumanhera
Dr. Ritika Dabas, Assistant Professor, SCERT Delhi
Dr. Chiter Rekha, Assistant Professor, DIET Ghumanhera
Ms. Garima Gupta, Content Developer, Pratham
Namrata Ghosh, Deputy Director, Vikramshila Education Society
Dr. Satyavir Singh, Principal, SNI College, Pilana
Dr. M. M. Roy, Assistant Professor, DIET Ghumanhera

Editor

Mr. Pardeep kumar, assistant professor, DIET KKD

Publication Officer

Dr. Mukesh Yadav, SCERT Delhi

Publication Team

Mr. Dinesh Kumar Sharma, ASO, SCERT Delhi,
Ms. Fouzia, BRP, SCERT Delhi
Ms. Radha, SCERT Delhi

VIDYARAMBH- Teacher's Handbook for School Preparedness Programme
ISBN : 978-93-93667-54-0
© State Council of Educational Research and Training, Delhi
March, 2024
50 copies

Published by : State Council of Educational Research and Training, Delhi

---

Printed at : Chandu Press, Delhi-110092

ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ

ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੀਤੀ 2020 ਸਾਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਮਿਆਰੀ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਬਚਪਨ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਸਾਲਾਂ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲੈਣ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਈ.ਸੀ.ਸੀ.ਈ. ਤੱਕ ਸਰਵਵਿਆਪਕ ਪਹੁੰਚ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ, ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਗ੍ਰੇਡ 1 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਕੁਝ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਪੱਛੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਲਾਸ-1 ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਸਿਖਿਆਰਥੀ ਪ੍ਰੀ-ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿੱਖਿਆਂ ਪੂਰੀ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਆਂਗਨਵਾੜੀਆਂ ਤੋਂ ਸਿਖਲਾਈ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਿਖਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਸਿੱਧਾ ਪਹਿਲੀ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। SCERT ਦਿੱਲੀ ਨੇ ਗ੍ਰੇਡ 1 ਦੇ ਸਾਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਅੰਤਿਮ 3 ਮਹੀਨੇ ਦਾ **'ਖੇਡ-ਅਧਾਰਤ ਸਕੂਲ ਤਿਆਰੀ ਪੈਕੇਜ- ਵਿਦਿਆਰੰਭ'** ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਕੂਲ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਦਾ ਪੈਕੇਜ 12 ਹਫਤਿਆਂ ਲਈ ਹੈ। ਇਹ ਪੈਕੇਜ ਕਲਾਸ 1 ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਵਿਕਸਿਤ ਅਤੇ ਢੁੱਕਵੀਂ ਅਧਿਆਪਨ- ਸਿਖਲਾਈ ਰਣਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨਾਲ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਪੂਰਵ-ਸਾਖਰਤਾ, ਪੂਰਵ-ਗਿਣਤੀ, ਬੋਧਾਤਮਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਹੁਨਰ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰੇਗਾ।

ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਮੋਡੀਊਲ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਹਨ:

1 ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੱਛੜੇ ਪਿਛੋਕੜ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਗ੍ਰੇਡ - 1 ਸਾਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਕੂਲੀ ਤਿਆਰੀ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ।

2. ਗਰੇਡ - 1 ਵਿੱਚ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸੁਚਾਰੂ ਤਬਦੀਲੀ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ।

3. ਇੱਕ ਖੇਡ ਅਧਾਰਤ ਵਿਧੀ ਨਾਲ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਬੋਧਾਤਮਕ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾਈ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪੜ੍ਹਨਾ, ਲਿਖਣਾ ਅਤੇ ਅੰਕ ਗਿਆਨ ਸੰਬੰਧੀ ਸਮਝ ਨੂੰ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨਾ ਜੋ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸਕੂਲ ਤਿਆਰੀ ਪੈਕੇਜ- ਵਿੱਦਿਆਰੰਭ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ:

1. ਕਿਤਾਬਚਾ-i ਹੱਥ ਪੁਸਤਿਕਾ, ਅਧਿਆਪਕਾ ਨੂੰ ਸਕੂਲੀ ਤਿਆਰੀ ਬਾਰੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਹੈ।

2. ਕਿਤਾਬ ii- ਹਫਤੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਖੇਡ ਅਧਾਰਿਤ ਤਿਆਰੀ ਮੋਡਿਊਲ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਯੋਜਨਾ ਅਤੇ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਹਨ।

3. ਕਿਤਾਬ iii-ਸਕੂਲ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਲਈ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਗਤੀਵਿਧੀ ਪੁਸਤਕ ਹੈ।

ਸਕੂਲ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਦੇ ਇਹ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਹਫ਼ਤਾਵਰ ਯੋਜਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਨਾਲ 3 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦਾ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਹੈ, ਪਹਿਲੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਰੁਟੀਨ ਦਾ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਵਾਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਜੋ ਇੱਕ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਘੰਟੇ ਲਈ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਹਨ। ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਗਤੀਵਿਧੀ ਸ਼ੀਟਾਂ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰ ਚਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਹਫ਼ਤਾਵਰ ਅਨੁਸਾਰ ਯੋਜਨਾ ਅਰਧ-ਸੰਰਚਨਾ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਕੁਝ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਵਰਕਸ਼ੀਟਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਆਸ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬਾਕੀ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਰੁਟੀਨ ਦੀਆਂ ਵਰਕਸ਼ੀਟਾਂ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਤਾਂ ਕਿਤਾਬ - II ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਸਰੋਤ ਪੂਲ ਵਿੱਚੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਜਾਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਸਮਝ ਅਤੇ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਖੁਦ ਵਿਕਸਤ ਕਰਕੇ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਮਹੀਨਾ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬੰਦਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਦਾ ਹੈ, ਹੁਣ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਅਤੇ ਲਚਕਤਾ ਵੱਲ ਵਧਦੇ ਹੋਏ ਤੀਜੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਹਫਤਾਵਾਰੀ ਯੋਜਨਾ ਖਾਲੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੀਆਂ ਰੁਟੀਨ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮਝ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਹਫ਼ਤਾਵਾਰੀ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਦਾ ਇੱਕ ਨਮੂਨਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਸ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਧਿਆਪਕ ਤੀਜੇ ਮਹੀਨੇ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਣਗੇ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇੱਕ ਅਧਿਆਪਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਿਖਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਘਰ ਤੋਂ ਸਕੂਲ ਤੱਕ ਆਉਣ ਲਈ ਯੋਗ ਮਾਹੌਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਤਾਬ 2 ਅਤੇ 3 ਸਾਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਇੱਕ ਅਨੰਦਮਈ, ਵਿਵੇਕਸ਼ੀਲ, ਨਿੱਘੇ ਸੁਆਗਤ,

ਸਵੀਕਾਰ, ਖੁਸ਼ ਅਤੇ ਤਣਾਅ-ਮੁਕਤ ਮਾਹੌਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਖੇਡ ਆਧਾਰਿਤ ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ਾਸਤਰ ’ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ। ਵਿਦਿਆਰੰਭ-ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਕਲਾਸ ਰੂਮ/ਜਮਾਤ ਦੇ ਕਮਰੇ ਦੀਆਂ ਇਹ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰ ਯੋਜਨਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਰੋਜਾਨਾ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਗਵਾਹ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਰੋਜ਼ ਚਾਰ ਘੰਟੇ ਵਿੱਚ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਇਹ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਗਤੀਵਿਧੀ ਸ਼ੀਟਾਂ ਅੰਤਰ - ਸੰਬੰਧਤ ਹੋਣਗੀਆਂ।

ਵਿਭਿੰਨਤਾਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਯੋਗਤਾਵਾਂ, ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਭਿੰਨਤਾ, ਲਿੰਗ ਸਮਾਨਤਾ ਆਦਿ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਲਾਈ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ।

ਕਿਤਾਬ 2 ਅਤੇ 3 ਵਿੱਚ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਵਰਕਸ਼ੀਟਾਂ ਨਿਪੁੰਨ ਭਾਰਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਤਿੰਨ ਵਿਆਪਕ ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਟੀਚਿਆਂ ’ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹਨ:

1) ਟੀਚਾ 1: ਬੱਚੇ ਚੰਗੀ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਬਣਾਈ ਰੱਖਦੇ ਹਨ
2) ਟੀਚਾ 2: ਬੱਚੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸੰਚਾਰਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ
3) ਟੀਚਾ 3: ਬੱਚੇ ਭਾਵੁਕ ਤੌਰ ’ਤੇ ਸਿਖਲਾਈ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਆਪਸੀ ਗੱਲ-ਬਾਤ ਸੰਬੰਧੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ’ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਸਾਖਰਤਾ, ਗਣਿਤਿਕ ਸੋਚ, ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੋਚ,ਸਮੱਸਿਆ ਹੱਲ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਤੀ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਨੂੰ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।NEP 2020 ਦੁਆਰਾ ਸੁਝਾਏ ਗਏ ਬੱਚੇ ਦੇ ਸੰਪੂਰਨ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਰੁਟੀਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ:

- ਦੂਆ ਸਲਾਮ ਕਰਨੀ ਅਤੇ ਮਿਲਣਾ / ਸਵੇਰ ਦਾ ਸਮਾਂ
- ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਖੇਡ
- ਸੰਖਿਆ ਸਾਖਰਤਾ / ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਪ੍ਰਤੀ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੋਚ
- ਬਾਹਰੀ ਖੇਡ / ਅੰਗਾਂ ਦਾ ਤਾਲਮੇਲ ਦੇ ਹੁਨਰ ਦਾ ਵਿਕਾਸ
- ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਸਾਖਰਤਾ ਵਿਕਾਸ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ
- ਮੌਖਿਕ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਵਿਕਾਸ

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪੂਰੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਿਰੀਖਣ, ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਰਚਨਾਤਮਕ ਕੰਮ, ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣਾ, ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਆਦਿ। ਇਹ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਕੰਮ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਸਾਨੂੰ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਬਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੇ ਸਹੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇੱਕਠੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਦੀ ਛੋਟੀ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਕਈ ਸਹਾਇਕ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਬੱਚੇ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰਦੇ ਰਹੋ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੇ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕਰਦੇ ਰਹੋ। ਅਸੀਂ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਪੋਰਟਫੋਲੀਓ/ਵਿਭਾਗ ਬਣਾ ਕੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬੱਚੇ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੜਾਅ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਪੈਕੇਜ ਨੂੰ ਦਿਲਚਸਪ ਅਤੇ ਆਕਰਸ਼ਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸੁਚੇਤ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਪੈਕੇਜ ਸਾਡੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਲਈ ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਜਮਾਤ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸਰੋਤ ਵੀ ਸਾਬਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਧਿਆਪਕ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਇਹ ਸਾਡੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਅਨੁਕੂਲ ਮਾਹੌਲ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬੁਨਿਆਦੀ ਹੁਨਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਯਾਤਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

ਡਾ. ਮੀਨਾ ਸਹਿਰਾਵਤ
ਸਹਾਇਕ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ, ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਅਤੇ ਪੈਡਾਗੋਜੀ ਵਿਭਾਗ
DIET ਘੁੰਮਣਹੇੜਾ, SCERT ਦਿੱਲੀ

ਰਸੀਦ

ਸਟੇਟ ਕਾਉਂਸਿਲ ਆਫ਼ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਲ ਰਿਸਰਚ ਐਂਡ ਟਰੇਨਿੰਗ, ਸਮੱਗਰ ਸਿੱਖਿਆ, ਦਿੱਲੀ ਵੱਲੋਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਕੂਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਵੱਧ ਕੇ ਸਹਿਯੋਗ ਅਤੇ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਲਈ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹੈ। SCERT ਐਲੀਮੈਂਟਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਊਸ਼ਾ ਸ਼ਰਮਾ, NCERT, ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਰਲਾ ਕੁਮਾਰੀ ਵਰਮਾ, ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ, DEE NCERT ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਨੀਤਾ ਮਿਸ਼ਰਾ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਵਾਇਸ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸੁਝਾਵਾਂ ਲਈ ਤਹਿ ਦਿਲੋਂ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ SCERT ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਗਤੀਵਿਧੀ ਪੁਸਤਿਕਾ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕੌਂਸਲ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਿਲਪਾ ਗਰੇਵਾਲ, ਸਲਾਹਕਾਰ (LEP) ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨੇਹਾ ਕੁਮਾਰ, ਰਿਸੋਰਸ ਪਰਸਨ, SCERT ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਲਈ ਆਪਣਾ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ।

ਡਾ. ਨਾਹਰ ਸਿੰਘ

ਜੁਆਇੰਟ ਡਾਇਰੈਕਟਰ (ਅਕਾਦਮਿਕ), ਐਸ.ਸੀ.ਈ.ਆਰ.ਟੀ

ਗ੍ਰੇਡ 1 ਲਈ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਖੇਡ ਅਧਾਰਿਤ ਸਕੂਲ ਤਿਆਰੀ ਮੋਡਿਊਲ ਲਈ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼

ਕ੍ਰਮ ਨੰ.	ਵਰਣਨ	ਪੰਨਾ ਨੰ.
1.	ਸਕੂਲ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ?	1
2.	ਗ੍ਰੇਡ 1 ਵਿੱਚ ਸਕੂਲ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਦੀ ਮਿਆਦ	4
3.	ਉਦੇਸ਼	4
4.	ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰੀ	5
5.	ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਕੀ ਉਮੀਦਾਂ ਹਨ?	6
6.	ਸਿਖਲਾਈ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ	7
7.	ਖੇਡ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ	9
8.	ਅਧਿਆਪਕ ਲਈ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼/ਸੁਝਾਅ	11
9.	ਰੋਜ਼ਮੱਰਾ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ	14
10.	ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਰੱਖਣਾ	22
11.	ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਅਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ	26
12.	ਹਫ਼ਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦਾ ਨਮੂਨਾ	28
13.	ਟਿੱਚਿਆਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇ ਨਤੀਜੇ	34

ਸਕੂਲ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕੀ ਹੈ?

ਸਕੂਲ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਸਫਲਤਾ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੌਰਾਨ ਸਫਲਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਹੁਨਰ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਦੇਣਾ। ਸਕੂਲ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸਿਰਫ਼ ਕਲਾਸਰੂਮ ਅਨੁਸ਼ਾਸ਼ਨ, ਪਾਠ-ਪੜ੍ਹਨ ਤੇ ਗਣਿਤ ਦੇ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।ਇਸਦੇ ਉਲਟ, ਸਕੂਲ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ-ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਹੁਨਰ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਾਂਝ ਪਾਉਣਾ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਮਨ ਮੋੜ ਕੇ ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਖੇਡਣ, ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਗੱਲਬਾਤ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਸਾਖਰਤਾ ਅਤੇ ਸੰਖਿਆ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਖੇਡ-ਅਧਾਰਿਤ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਕੇ, ਇੱਕ ਸਮੂਹ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ। ਨਵੀਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੀਤੀ (ਐੱਨ.ਈ.ਪੀ. 2020) ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਢਲੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਸਿੱਖਣ ਲਈ 3 ਸਾਲ ਪ੍ਰੀ-ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਅਤੇ 2 ਸਾਲ ਦੀ ਮੁੱਢਲੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਗੈਰ-ਰਸਮੀ ਅਤੇ ਖੇਡ ਆਧਾਰਿਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰੀ-ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਦੇ ਆਖਰੀ ਸਾਲ ਨੂੰ **"ਬਾਲ ਵਾਟਿਕਾ"** ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੱਚੇ ਸਕੂਲ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁਨਰ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲੈਣ। ਮੌਜੂਦਾ ਅਧਿਆਪਕ ਹੈਂਡਬੁੱਕ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਕਲਾਸ 1 ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ 3 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਸਕੂਲ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਵਿਦਿਆ ਪ੍ਰਵੇਸ਼, 3 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਸਕੂਲ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਦਾ ਮਤਲਬ ਬੱਚੇ ਦੀ ਵਿਆਪਕ ਤਿਆਰੀ ਹੈ। ਸਾਖਰਤਾ ਅਤੇ ਸੰਖਿਆ ਤੋਂ ਕਈ ਹੁਨਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬੱਚੇ ਦੀ।

ਯੂਨੀਸੇਫ ਅਨੁਸਾਰ, ਸਕੂਲ ਦੀ ਤਿਆਰੀ: ਸੰਕਲਪਿਕ ਢਾਂਚਾ: ਸਕੂਲ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ:

1. 'ਪਰਿਵਰਤਨ' ਅਤੇ

2. ‘ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ’
ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਮਾਪਦੰਡ ਜੋ ਹਨ :

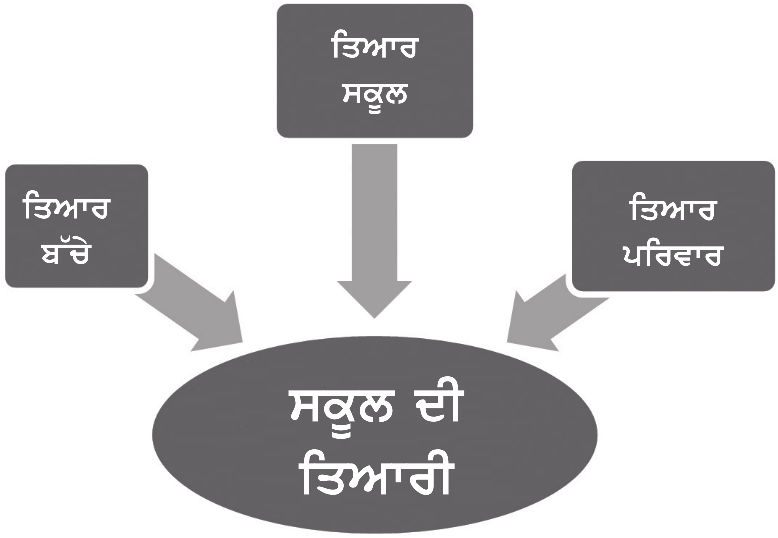

(1) **ਸਕੂਲ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ,** ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ’ਤੇ ਕੇਂਦਰਤ ਕਰਨਾ ਹੈ।

(2) **ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਸਕੂਲਾਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ,** ਸਕੂਲ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਨਾਲ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਸੁਚਾਰੂ ਤਬਦੀਲੀ ਸਾਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ’ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਤ ਕਰਨਾ ਹੈ।

(3) **ਸਕੂਲ ਲਈ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ** ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਰਵੱਈਏ ’ਤੇ ਉਨਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ’ਤੇ ਕੇਂਦਰਤ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਸਾਰੇ ਤਿੰਨ ਮਾਪਦੰਡ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਸਕੂਲ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਤਬਦੀਲੀ ਦਾ ਉਹ ਸਮਾਂ ਹੈ ਜੋ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਨਸਿਕ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਤੌਰ ’ਤੇ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਥੌਰਨਡਾਈਕ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਤਿਆਰੀ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆਂ ਉਦੋਂ ਸਿੱਖਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸਰੀਰਕ, ਮਾਨਸਿਕ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਤੌਰ ’ਤੇ ਸਿੱਖਣ

ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਉਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਸਰੀਰਕ, ਮਾਨਸਿਕ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਤੌਰ ’ਤੇ ਤੰਦਰੁਸਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਇੱਕ ਅਧਿਆਪਕ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਸਿਖਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਸਰੀਰਕ, ਮਾਨਸਿਕ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਤੌਰ ’ਤੇ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਮਿਆਰੀ ਪ੍ਰੀ-ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਹੁਣ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਤੌਰ ’ਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਨਿਊਰੋਸਾਇੰਸ ਵਿੱਚ ਨਵੀਨਤਮ ਖੋਜਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਦਿਮਾਗ ਦਾ ਲਗਭਗ 90% ਵਿਕਾਸ ਸਾਡੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਛੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੀਵਨ ਭਰ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਨੈਸ਼ਨਲ ਅਰਲੀ ਚਾਈਲਹੁੱਡ ਕੇਅਰ ਐਂਡ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ (NECCE) ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਫਰੇਮਵਰਕ, ਜੋ ਕਿ ਮਹਿਲਾ ਅਤੇ ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰਾਲੇ (MWCD) ਦੁਆਰਾ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਕੂਲ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਤੋਂ ਭਾਵ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੇ ਹੁਨਰਾਂ ਅਤੇ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੀ-ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਤੱਕ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਨਿਰਵਿਘਨ ਤਬਦੀਲੀ ਲਈ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਗ੍ਰੇਡ 1 ਵਿੱਚ ਸਕੂਲ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਦੀ ਮਿਆਦ

ਗ੍ਰੇਡ 1 ਵਿੱਚ 3 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦਾ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਇੱਕ ਅੰਤਰਿਮ ਉਪਾਅ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਬਾਲਵਾਟਿਕਾ ਦਾ ਸਰਵ - ਵਿਆਪੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ 3 ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਮਿਆਰੀ ਪ੍ਰੀ-ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਸਾਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਆਂਗਣਵਾੜੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਜਾਂ ਸਕੂਲ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਰਾਹੀਂ ਉਪਲਬਧ ਕਰਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ 3 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦਾ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਕਲਾਸ 1 ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸਹੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੋਵੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਪ੍ਰੀ-ਸਕੂਲ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ।ਕਲਾਸ 1 ਵਿੱਚ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਬੱਚੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਸਮਾਜਿਕ, ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ, ਸਮਦਾਇ, ਭਾਸ਼ਾਈ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਪਿਛੋਕੜ ਤੋਂ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਸਮਾਨ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਅਪਣਾ ਕੇ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਹੁਨਰ ਅਤੇ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਜੋ ਸਫ਼ਲਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਬਾਅਦ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ 3 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਸੰਬੰਧੀ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਸਮਾਂ-ਸਾਰਣੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜੋ ਨਿਪੁੰਨ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ 3 ਵਿਆਪਕ ਟੀਚਿਆਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਰਥਾਤ ਬੱਚੇ ਚੰਗੀ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਬਣਾਈ ਰੱਖਦੇ ਹਨ (HW), ਬੱਚੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸੰਚਾਰਕ (EC) ਬਣਦੇ ਹਨ।ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਬੱਚੇ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਨਾਲ ਜੁੜਦੇ ਹਨ। (IL)

ਉਦੇਸ਼

3 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਤਣਾਅ-ਮੁਕਤ, ਅਨੰਦਮਈ, ਸੁਆਗਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਸਿੱਖਣ ਵਾਲੇ ਮਾਹੌਲ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਗ੍ਰੇਡ 1 ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੁਚਾਰੂ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਸਕੂਲ ਬੰਦ ਰਹਿਣ ਕਰਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਂ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਲਮੇਲ ਬਠਾਉਣ ਲਈ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਸੰਕਲਪਿਕ ਸਿਖਲਾਈ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਜਰੂਰਤ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜਾਂ ਤੋਂ ਵਿਭਿੰਨ ਪਿਛੋਕੜ ਵਾਲੇ ਬੱਚੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਸੱਭਿਆਚਾਰ, ਸਮੁਦਾਇ, ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਅਕਤੀਗਤਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਵਿਭਿੰਨਤਾ

ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਸਕੂਲ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਦਾ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਜੋ ਕਿ ਗ਼ੈਰ ਰਸਮੀ ਖੇਡ-ਅਧਾਰਿਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਦੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿੱਚ ਸਮਯੋਜਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਾਂ ਦੇ ਕੇ ਸੁਰੱਖਿਆ, ਸਹਿਮਤੀ ਅਤੇ ਆਤਮ ਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗਾ।

ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਤਿਆਰੀ ਮਾਡਿਊਲ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਹਨ:

1. ਵਿਭਿੰਨ ਪਿਛੋਕੜ ਵਾਲੇ ਗ੍ਰੇਡ – 1 ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਕੂਲੀ ਤਿਆਰੀ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ।

2. ਗਰੇਡ – 1 ਵਿੱਚ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸੁਚਾਰੂ ਤਬਦੀਲੀ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ।

3. ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਬੋਧਾਤਮਕ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾਈ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਖੇਡ ਅਧਾਰਿਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਅਪਣਾ ਕੇ ਪੜ੍ਹਨਾ, ਲਿਖਣਾ ਅਤੇ ਸੰਖਿਆ ਗਿਆਨ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਵਿਕਸਿਤ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸਕੂਲ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਸਕੂਲ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ

ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵਧੀਆਂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਿਕਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸਹਾਇਕ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੀ-ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਖੇਡ ਆਧਾਰਿਤ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਰਾਹੀ ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਨਜਿੱਠਣਾ ਹੈ, ਬਾਰੇ ਜਾਣੂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਕੂਲਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਿੱਘਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖਣ ਵਾਲਾ ਮਾਹੌਲ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਕੂਲ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਲਈ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਵੇ। ਸਕੂਲਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੰਤੁਲਿਤ ਖੇਡ ਅਤੇ ਗਤੀਵਿਧੀ ਅਧਾਰਿਤ ਪਾਠਕ੍ਰਮ, ਅਧਿਆਪਨ ਸਿੱਖਣ ਸਮੱਗਰੀ, ਖੇਡ ਸਮੱਗਰੀ, ਕਿਤਾਬਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਸਮੂਹਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਦੇ ਮੌਕੇ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਸਿੱਖਣ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਢੁੱਕਵੀਂ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਸਕੂਲਾਂ ਨੂੰ ਮਾਪਿਆਂ ਨਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਰਾਬਤਾ ਰੱਖਣ ਦਾ ਵੀ ਯਤਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਘਰ ਦਾ ਸਹਾਇਕ ਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮਾਹੌਲ ਸਕੂਲ ਦੀ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਵਾਸੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪੱਖ ਹੈ।

ਅਧਿਆਪਕ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਘਰ ਵਿੱਚ ਸਾਧਾਰਨ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਬੱਚਿਆਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਸਧਾਰਣ ਘਰੇਲੂ ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਕੇ ਬੱਚੇ ਬੋਧ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ- ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਸਿੱਖਿਆ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੁਨਰ ਸਿੱਖ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਧਿਆਨ ਭਟਕਾਏ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕੰਮ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਾਰੇ ਸਕੂਲ ਤਿਆਰੀ ਹੁਨਰ ਹਨ।

ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਕੀ ਉਮੀਦਾਂ ਹਨ?

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਕੂਲ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਦੇ ਹੁਨਰ ਨੂੰ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਬੱਚੇ ਸਕੂਲ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ, ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਉਤਸੁਕ ਹਨ ਅਤੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹਨ, ਚੰਗੇ ਸੰਚਾਰ ਹੁਨਰ ਹਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਅਤੇ ਅਕਾਦਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਲਾਸ 1 ਦੇ ਰਸਮੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਿਲੇਬਸ 'ਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ SCERT ਦਿੱਲੀ ਨੇ ਇੱਕ ਨਮੂਨਾ ਕੈਲੰਡਰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਕਰਵਾਉਂਣੀਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਸੋਧ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰੇਗਾ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਸੰਤੁਲਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਅਤੇ ਕੁਝ ਕਾਰਜ ਅਧਿਆਪਕ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਕੁਝ ਬੱਚਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਸਰੀਰਕ ਅੰਗਾਂ ਦਾ ਵਧੀਆ ਤਾਲਮੇਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਭਾਗ ਜਿਵੇਂ ਕਿ (Gross & Fine Motor Sel) , ਬੋਧਾਤਮਕ, ਭਾਸ਼ਾ, ਸਮਾਜਿਕ-ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਅਤੇ ਸਿਰਜਣਾਤਮਕ-ਸੁਹਜ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ NCERT ਅਤੇ NIPUN Bharat ਦੁਆਰਾ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਤਿੰਨ ਵਿਆਪਕ ਸਿੱਖਣ ਟੀਚਿਆਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁੱਖ ਹੁਨਰ ਅਤੇ ਸੰਕਲਪਾਂ ਨੂੰ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(1) ਉਦੇਸ਼ 1 : ਬੱਚੇ ਚੰਗੀ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣਾ।

(2) ਉਦੇਸ਼ 2 : ਬੱਚੇ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸੰਚਾਰਕ ਹੋਣਾ।

(3) ਉਦੇਸ਼ 3 : ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਸਿਖਲਾਈ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ।

ਉਦੇਸ਼ 1 ਵਿਕਾਸ ਸੰਬੰਧੀ	• ਬੱਚੇ ਚੰਗੀ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣਾ। • ਸਰੀਰਕ ਅੰਗਾਂ ਦੇ ਤਾਲਮੇਲ ਦਾ ਵਿਕਾਸ, ਸਮਾਜਿਕ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਵਿਕਾਸ, ਪੋਸ਼ਣ, ਸੁਰੱਖਿਆ, ਸਫਾਈ ਅਤੇ ਸਵੱਛਤਾ ਲਈ ਅਨੁਭਵ।
ਉਦੇਸ਼ 2 ਵਿਕਾਸ ਸੰਬੰਧੀ	• ਬੱਚੇ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਸੰਚਾਰਕ ਬਣਨਾ। • ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਸਾਖਰਤਾ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਖਲਾਈ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ।
ਉਦੇਸ਼ 3 ਵਿਕਾਸ ਸੰਬੰਧੀ	• ਬੱਚੇ ਸਿੱਖਣ ਵਾਲੇ ਸਿਖਿਆਰਥੀ ਬਣਕੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਾਲ ਜੁੜਦੇ ਹਨ। • ਬੱਚਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅੰਕ ਗਿਆਨ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਬਣਾਉਣਾ ਅਤੇ ਭੌਤਿਕ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਕਰਕੇ ਅੰਤਰ-ਸੰਬੰਧਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਹੈ।

ਇਹ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਟੀਚੇ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹਨ। ਇਹ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਸੰਪੂਰਨ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਹਨ।

ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਤਿਆਰੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲਈ ਪ੍ਰੀ-ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।ਅਧਿਆਪਕ ਨੂੰ ਸਿਖਲਾਈ ਯੋਜਨਾ ਅਤੇ ਤਿੰਨੇ ਟੀਚਿਆਂ ਸੰਬੰਧੀ ਸਿਖਲਾਈ ਮੌਕਿਆਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਟੀਚੇ, ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ, ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਤਜ਼ਰਬਿਆਂ, ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਡਿਜਾਇਨ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖੋ ਅਤੇ ਵਰਕਸ਼ੀਟਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਟੀਚੇ ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਸਿਖਲਾਈ ਦਾ ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ਾਸਤਰ

ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੀਤੀ 2020 ਅਤੇ ਵਿਦਿਆ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ (ਜੋ ਕਿ ਨਿਪੁੰਨ ਭਾਰਤ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਿੱਸਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨਲ ਲਿਟਰੇਸੀ ਐਂਡ ਨੰਬਰੇਸੀ (FLN ਮਿਸ਼ਨ) ’ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਿਸ਼ਨ, ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਖੇਡ (ਅੰਦਰੂਨੀ/ ਆਊਟਡੋਰ), ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਆਧਾਰਿਤ ਸਿਖਲਾਈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਰਣਮਾਲਾ, ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ, ਸੰਖਿਆਵਾਂ, ਬੁਝਾਰਤਾਂ, ਸੰਗੀਤ, ਡਰਾਮਾ ਅਤੇ ਕਠਪੁਤਲੀ, ਗਤੀਵਿਧੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਨਾਲ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਣਾ ਹੈ। ਗ੍ਰੇਡ-1 ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗ੍ਰੇਡ-1 ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਜਾਂ 12 ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਤਜ਼ਰਬਿਆਂ ’ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਕੂਲ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲਈ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਬੋਧਾਤਮਕ, ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਅਤੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਸਾਖਰਤਾ ਅਤੇ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਖੇਡ-ਅਧਾਰਿਤ ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ਾਸਤਰ ’ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਖੇਡ-ਅਧਾਰਿਤ ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ਾਸਤਰ

ਖੇਡ-ਆਧਾਰਿਤ ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ਾਸਤਰ ਸਾਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਇੱਕ ਅਨੰਦਮਈ, ਵਿਵੇਕਸ਼ੀਲ, ਨਿੱਘੇ ਸੁਆਗਤ, ਸਵੀਕਾਰ, ਖੁਸ਼ ਅਤੇ ਤਣਾਅ-ਮੁਕਤ ਮਾਹੌਲ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵੱਖੋ ਵੱਖਰੀਆ ਕਾਬਲੀਅਤਾਂ, ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਮਿਲਿਤ ਹੈ, ਸੋ ਹਾਸੀਏ ’ਤੇ ਰਹਿ ਗਏ ਸਮੂਹਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਮਾਤ-ਭਾਸ਼ਾ ਜਾਂ ਘਰੇਲੂ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਣ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿੰਨੀਆਂ ਵੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਬੱਚੇ ਕਲਾਸਰੂਮ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਸੰਕੇਤਕ ਭਾਸ਼ਾ (ਆਈ.ਐਸ.ਐਲ) ਸਮੇਤ।

ਖੇਡਣਾ ਇੱਕ ਕੀਮਤੀ ਅਤੇ ਆਨੰਦਦਾਇਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਹੈ। ਇਹ ਮਜੇਦਾਰ, ਭਾਵੁਕ, ਸਵੈ-ਚਾਲਤ, ਸਵੈ-ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਬੱਚੇ ਬਿਨਾਂ ਪੜ੍ਹਾਏ ਸਿੱਖਦੇ ਹਨ (PIAGET, 2007) ਪਿਗੇਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਖੇਡ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਸਾਧਨ ਹੈ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਬੱਚਾ ਅਮੂਰਤ ਸੋਚਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਹੋਵੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਕਲਪਾਂ ਨੂੰ ਵਿਕਸਤ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਫ੍ਰੀਡਰਿਚ ਫਰੋਏਬਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਖੇਡ ਬਚਪਨ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਤਮ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਬੱਚੇ ਦੀ ਆਤਮਾ ਵਿੱਚਲੀ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਸੁਤੰਤਰ

ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੈ। ਹਰ ਇੱਕ ਬੱਚਾ ਖੇਡਣਾ ਪਸੰਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਮੂੜ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਖੇਡਣਾ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਨੈਸ਼ਨਲ ਪਲੇਇੰਗ ਫੀਲਡ ਐਸੋਸੋਏਸ਼ਨ (ਐਨ.ਪੀ.ਟੀ.ਏ.) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬੱਚੇ ਖੇਡ ਰਾਹੀਂ ਜੀਵਨ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਬਕ ਅਤੇ ਚਰਿੱਤਰ ਵਿਕਾਸ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ, ਸਹਿਯੋਗ, ਧੀਰਜ, ਲਗਨ, ਦਿਆਲਤਾ, ਕੁਰਬਾਨੀ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਸਿੱਖਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਡ-ਆਧਾਰਿਤ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕੇ ਕਿ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦਾ ਪੈਕੇਜ਼ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਡ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੈ।

ਖੇਡ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ

- **ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਖੇਡ –** ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਖੇਡ ਵਿੱਚ ਬੱਚੇ ਦੀ ਸਿਰਫ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਉਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਇਰਾਦੇ ਨਹੀਂ ਦੱਸੇ ਜਾਂਦੇ। ਅਜਿਹੀ ਖੇਡ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੀ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਵਿੱਚ ਇੱਛਾ, ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

- **ਢਾਚਾਂਗਤ ਖੇਡ –** ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਖੇਡ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਸਹਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੇਡ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਲਈ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਇੱਕ ਤਾਲਬੱਦ ਸਮਤ ਕਰਦੀ ਹੈ।

- **ਗਾਈਡਡ ਪਲੇ –** ਇਸ ਖੇਡ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਜਦੀਕੀ ਵਿਕਾਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸੀਨੀਅਰ ਪੀਅਰ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਿਚੋਲਗੀ ਕਰਨਾ ਹੈ।

- **ਸਹਿਕਾਰੀ ਖੇਡ –** ਸਹਿਯੋਗੀ ਖੇਡ ਖੇਡੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਬੱਚੇ ਆਪਣੇ ਸਮਾਜਿਕ ਹੁਨਰ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਿਕਸਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਬੱਚੇ ਦੀ

ਸਮਾਜਿਕ ਪਛਾਣ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਹੈ।

- **ਸੰਵੇਦੀ ਖੇਡ –** ਇਹ ਖੇਡ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਸੰਬੰਧੀ ਅਨੁਭਵ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।
- **ਮੌਖਿਕ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਖੇਡ –** ਇਹ ਖੇਡ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਸੰਚਾਰ ਹੁਨਰ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਉੱਪਰ ਦੱਸੀਆਂ ਗਈਆਂ ਲਗਭਗ ਸਾਰੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀਆਂ ਖੇਡ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ 3 ਮਹੀਨਿਆ ਦੇ ਪੈਕੇਜ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਖੇਡ ਵਿੱਚ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਸਮਾਵੇਸ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੀਆਂ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਬੱਚੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਜੁੜਦੇ ਹਨ। ਸਮਤਿਕ ਉਹ ਖੇਡ ਹੈ ਜੋ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ (ਅਪਾਹਜਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਂ ਬਿਨਾਂ) ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਜੁੜਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਤੇ ਸਥਾਨ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਪਰਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ।(ਜੀਨਸ ਅਤੇ ਮੈਗੀ, 2012)

ਖਿਡੌਣਾ ਅਧਾਰਿਤ ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ਾਸਤਰ

ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੀਤੀ 2020 ਦੁਆਰਾ ਖਿਡੌਣੇ ਅਧਾਰਿਤ ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ਾਸ਼ਤਰ ਦੀ ਵੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।ਇਹ ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ਾਸ਼ਤਰ ਬਾਲ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਅਨੰਦ, ਮਨੋਰੰਜਨ ਅਤੇ ਅਰਥਪੂਰਨ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਮੌਕਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਖਿਡੌਣੇ ਅਧਾਰਿਤ ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ਾਸ਼ਤਰ ਖਿਡੌਣਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖਿਆ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿੱਚ, ਅਧਿਆਪਕ ਅਤੇ ਸਿਖਿਆਰੀ ਅਧਿਆਪਨ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੌਰਾਨ ਨਵੇਂ ਸੰਕਲਪਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਡੌਣਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਬੱਚੇ ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਵੱਜੋਂ ਦੇਸੀ ਖਿਡੌਣੇ ਅਤੇ ਗੁੱਡੀਆਂ ਪਟੋਲੇ ਬਣਾ ਅਤੇ ਵਰਤ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਵੀ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਬੱਚੇ ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਵਜੋਂ ਦੇਸੀ ਖਿਡੌਣੇ ਅਤੇ ਗੁੱਡੀਆਂ ਬਣਾ ਅਤੇ ਵਰਤ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਖਿਡੌਣੇ ਅਧਾਰਿਤ ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ਾਸ਼ਤਰ ਦਾ ਮੁੱਖ ਫੋਕਸ ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿੱਚ 21ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਨਵੇਂ ਹੁਨਰ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਖਿਡੌਣੇ ਅਧਾਰਿਤ ਜਾਂ ਖਿਡੌਣੇ ਦੀ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ਾਸ਼ਤਰ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਖਿਡੌਣਿਆਂ ਦੀ ਖੋਜ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਵੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਖਿਡੌਣਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਅਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਲਈ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਖਿਡੌਣੇ ਬਣਾਉਣਾ। ਖਿਡੌਣੇ ਜੈਵਿਕ ਸਮੱਗਰੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਲੱਕੜ, ਮਿਟੀ, ਨਾਰੀਅਲ ਦੇ ਗੋਲੇ, ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਣਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਬੱਚੇ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਅਤੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਬਾਰੇ ਸਿੱਖ ਸਕਣ। ਖਿਡੌਣਾ ਅਧਾਰਿਤ ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ਾਸਤਰ ਸਵੈ-ਮਾਣ ਦੀ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।ਬੱਚਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਸਰੀਰਕ ਝਿਝਕ ਦੇ ਗੈਰ ਯਥਾਰਥਵਾਦੀ ਮਾਪਦੰਡ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਰ ਹੈ।

ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਲਈ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼/ਸੁਝਾਅ

1) ਕਲਾਸਰੂਮ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੰਗਠਿਤ ਕਰੋ ਜਿਸ ਨਾਲ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਘੁੰਮਣ-ਕਿਰਨ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਦੀ ਮੌਕਾ ਮਿਲੇ। ਜੇਕਰ ਬੈਂਚ ਅਤੇ ਟੇਬਲ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ "U" ਵਿੱਚ ਵਿਵਸਥਿਤ ਕਰੋ ਤਾਂ ਜੋ ਰੋਜ਼ਾਨ ਰੁਟੀਨ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਕਲਾਸਰੂਮ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਜਗ੍ਹਾਂ ਖਾਲੀ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਮਦਦਗਾਰ ਹੈ।

2) ਆਪਣੇ ਕਲਾਸਰੂਮ ਵਿੱਚ ਸਰਗਰਮੀ ਖੇਤ ਬਣਾਓ। ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਕਾਫ਼ੀ ਥਾਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਭਾਸ਼ਾ ਲਈ 3 ਤੋਂ 4 ਗਤੀਵਿਧੀ ਕੇਂਦਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

   * **ਭਾਸ਼ਾ –** ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ, ਕਹਾਣੀ ਕਾਰਡ, ਫਲੈਸ ਕਾਰਡ, ਕਾਗਜ ਅਤੇ ਕਲਰ ਪੈਨਸਿਲਾਂ ਨਾਲ ਡਰਾਇੰਗ, ਸਕ੍ਰਿਬਲਿੰਗ ਅਤੇ ਲਿਖਣ ਲਈ ਜੋ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦਾ ਹਨ।

   * **ਬੋਧਾਤਮਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ –** ਬੁਝਾਰਤਾਂ, ਬਲਾਕ, ਮੈਚਿੰਗ ਲਈ ਕਾਰਡ, ਸੀਰੀਏਸ਼ਨ ਅਤੇ ਕਲਾਸੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਜਿਸ

ਨਾਲ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਗਿਆਨਕ ਅਤੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੋਚ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ:

* **ਨਾਟਕੀ/ਕਲਪਨਾਤਮਕ ਖੇਡ –** ਗੁੱਡੀਆਂ, ਡਾਕਟਰ ਸੈੱਟ, ਪਲਾਸਟਿਕ ਦੇ ਫਲ, ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਖਿਡੌਣੇ ਤੋਲਣ ਵਾਲੇ ਪੈਮਾਨੇ, ਪਲਾਸਟਿਕ, ਮਣਕੇ, ਸਿੱਪੀਆਂ ਆਦਿ ਨਾਲ।

ਜੇਕਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜਗ੍ਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਤੁਸੀ ਹੋਰ ਵੀ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ: ਜਿਵੇਂ ਇੱਕ ਕਲਾ ਅਤੇ ਕਰਾਫਟ ਲਈ, ਇੱਕ ਵਿਗਿਆਨਕ ਖੋਜ ਲਈ ਆਦਿ ਪਰ ਜੇਕਰ ਸਮਾਨ ਕਾਫੀ ਨਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਰੋਟੇਸ਼ਨਲ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

3) ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਇੱਕ ਟੀਚੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਹੁਨਰਾਂ ਦੇ ਏਕੀਕਰਣ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ।

4) ਕਲਾਸਰੂਮ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਣ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਵਾਲੇ ਬੱਚੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ। ਇਹਨਾਂ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਸਿਖਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਕਲਾਸਰੂਮ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਣ ਦਾ ਯੂਨੀਵਰਸਲ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਇੱਕ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਅਭਿਆਸ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਹਰੇਕ ਸੰਕਲਪ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦੇ ਕਈ ਢੰਗ ਹੁੰਦੇ ਹਨ (ਜਿਵੇਂ ਵਿਜ਼ੂਅਲ ਆਡੀਓ ਅਤੇ ਕਾਇਨੇਥੈਟਿਕ ਏਡਜ਼), ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੇ ਕਈ ਢੰਗ ਅਤੇ ਰੁਝੇਵੇਂ (ਜਿਵੇਂ ਬੋਲਣਾ, ਲਿਖਣਾ, ਡਰਾਇੰਗ ਆਦਿ) ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ, ਵਿਅਕਤੀਗਤ, ਜੋੜੇ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਆਦਿ। ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਪਹੁੰਚ ਸਾਰੇ ਸਿਖਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰੇਗੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸਰੀਰਕ ਭਿੰਨਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਹੋਣਗੇ।

5) ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਘਰੇਲੂ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾਵੇ ਜੇਕਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਭਾਸ਼ਾਈ ਪਿਛੋਕੜ ਵਾਲੇ ਬੱਚੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਹਰੇਕ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਕੁਝ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕਲਾਸਰੂਮ ਵਿੱਚ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ, ਸਰੀਰ ਦੀ

ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਸੁਣਨ ਦੀ ਕੰਮਜ਼ੋਰੀ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ (CWHI) ਵਿੱਚ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਸ਼ਾਰੇ (CWHI) ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

6) ਰੰਗ, ਆਕਾਰ ਦੇ ਸੰਕਲਪਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਵਿਤਾਵਾਂ, ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਚਾਰਟ ਅਤੇ ਪੋਸਟਰ ਲਗਾ ਕੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਿੰਟ ਭਰਪੂਰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਬਣਾਓ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਵਿਕਸਿਤ ਅਤੇ ਚੁਣੀਆ ਗਈਆਂ ਡਰਾਇੰਗਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਸਾਮਾਨ ਕਰੋ। ਕਲਾਸਰੂਮ ਵਿੱਚ ਵਸਤੂਆਂ ਨੂੰ ਲੇਬਲ ਕਰੋ, ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰੋ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰੋ, ਮੌਸਮ, ਮਿਤੀ ਅਤੇ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਕੈਲੰਡਰ ਰੱਖੋ। ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ। ਅਜਿਹਾ ਮਾਹੌਲ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਕਲਾਸ ਵਿੱਚ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਮਜ਼ਬੂਤ। ਆਧਾਰ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਸਗੋਂ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਰਾਕੇਟ ਲਾਂਚਰ ਵਜੋਂ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਆਧਾਰ ਨੂੰ ਗੁਆ ਚੁੱਕੇ ਹਨ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ CWHI ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾਈ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਵਾਲੇ ਬੱਚੇ)।

7) ਕਲਾ ਅਤੇ ਸ਼ਿਲਪਕਾਰੀ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਬਣਾਓ ਕਿ ਉਤਪਾਦਾਂ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਉਦਾਹਰਨ ਵਜੋਂ ਕਾਗਜ ਨੂੰ ਤੋੜਨਾ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੰਗਾਂ ਅਤੇ ਅਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਗਜ਼ ਦੀਆਂ ਗੇਂਦਾਂ ਬਣਾਉਣਾ - ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸੈੱਟਾਂ ਦੇ ਸੰਕਲਪਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਢਾਂਚੇ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਘੱਟ ਅਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ, ਦੂਰ ਅਤੇ ਨੇੜੇ ਵਰਗੇ ਸੰਕਲਪਾਂ ਲਈ ਅਤੇ ਗਿਣਤੀ ਲਈ, ਵਧੇਰੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

8) ਠੋਸ ਅਤੇ ਸਪਰਸ਼ ਸਮੱਗਰੀ ਜਿਹੜੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਗਿਆਨ ਇੰਦਰੀਆਂ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਮੱਗਰ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁ ਖੇਤਰੀ ਸਮਝ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਇਨੇਥੈਟਿਕ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ (CWVI) ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

9) ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਸਿੱਖਣ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਦੇ ਸਾਧਨ ਵਜੋਂ ਵਰਤਦੇ ਹਨ (ਕੁਮਾਰ, 2000) ਜੋ ਕਿ ਅਮੀਰ ਸਕੀਮਾਂ ਦੇ

ਵਿਕਾਸ, ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਵਿਕਾਸ, ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਅਤੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੋਚ ਅਤੇ ਦੂਸਰਿਆਂ ਤੱਕ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੰਚਾਰ ਕਰਨ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਬਣਨ), ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਸਮਝ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਵਹਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਲਾਸ-ਰੂਮ ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਅਰਥਪੂਰਨ, ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਆਪ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੇ ਭਰਪੂਰ ਮੌਕੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ੋਰ ਪ੍ਰਤੀ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਸਾਵਧਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ੋਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉੱਚਾ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਜਿਸ ਨਾਲ CWHI ਜਾਂ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਨੂੰ ਠੋਸ ਪਹੁੰਚੇ ਜਾਂ ਦੂਜੀਆਂ ਜਮਾਤਾਂ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋਵੇ। ਪਿੰਨ-ਡਰੌਪ ਸਾਈਲੈਂਸ ਹੋਣ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਦੂਜੇ ਸਥਾਨ ਤੇ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਨ, ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਵਸਤੂਆਂ ਅਤੇ ਤਜ਼ਰਬਿਆਂ ਬਾਰੇ, ਤਸਵੀਰਾਂ ਬਾਰੇ, ਸੁਣੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਬਾਰੇ, ਅਦਾਕਾਰੀ ਅਤੇ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਆਦਿ ਬਾਰੇ ਸਾਰਥਕ ਗੱਲਬਾਤ ਦੇ ਕੁਝ ਮੌਕੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਰੋਜ਼ਾਨਾਂ ਰੁਟੀਨ ਦੇ ਹਿੱਸੇ

- **ਸ਼ੁੱਭਕਾਮਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਮੁਲਾਂਕਾਤ/ਸਵੇਰ ਦਾ ਸਮਾਂ**

ਸਮੂਹ ਗਤੀਵਿਧੀ ਅਤੇ ਦਿਨ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਇਹ ਵਧੀਆ ਸਮਾਂ ਹੈ। ਇਸ ਗਤੀਵਿਧੀ ਲਈ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਇੱਕ ਚੱਕਰ ਜਾਂ ਅਰਧ-ਸਰਕਲ ਵਿੱਚ ਬੈਠਣਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਸਾਫ਼-ਸਾਫ਼ ਦੇਖ ਸਕਣ। ਦਿਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਨਿੱਘੇ ਸੁਆਗਤ ਨਾਲ ਕਰੋ। ਤੁਸੀਂ ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ, ਸਿਮਰਨ ਜਾਂ ਦਿਮਾਗੀ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਫਿਰ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲੈਣ ਲਈ ਮਾਪਣਾ ਨਾਮ ਬੋਲਣ ਦੀ 'ਐਕਟੀਵਿਟੀ' ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਸਫ਼ਾਈ ਜਾਂਚ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਬੱਚੇ ਵਾਰੀ-ਵਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੈਲੰਡਰ ਗਤੀਵਿਧੀ ਹੋ

ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਬੱਚੇ ਉਚਿਤ ਤੌਰ ’ਤੇ ਉਸ ਦਿਨ ਲਈ ਸਹੀ ਕਾਰਡਾਂ ਨੂੰ ਸਲਾਟ ਵਿੱਚ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਨਣ – ਉਦਾਹਰਨ ਵਜੋਂ ਜੇਕਰ ਅੱਜ ਬੁੱਧਵਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਮਿਤੀ 14 ਹੈ ਤੇ ਮੌਸਮ ਧੁੱਪ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਬੱਚੇ ਸਹੀ ਕਾਰਡਾਂ ਨੂੰ ਚੁੱਕਣਗੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲਗਾਉਗੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ – ਗੱਲਬਾਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ’ਤੇ, ਜਿਸ ’ਤੇ ਬੱਚੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁਣ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇ ’ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਖੁੱਲੇ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਓ ਤਾਂ ਜੋ ਬੱਚੇ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਗੱਲ ਕਰ ਸਕਣ ਜਾਂ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇ ’ਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੋ ਸਕਣ। ਖੁੱਲੇ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣਾ ਹੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਓ ਤਾਂ ਜੋਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸੋਚਣ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਹੋਵੇ। ਤੁਸੀ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਗੱਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਦਿਨ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਇਹ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਸੋਚ ਨੂੰ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਮਦਦਗਾਰ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗਣਿਤ ਦਾ ਹੁਨਰ ਹੈ। ਇਸ ਪੈਕੇਜ ਦੀ ਰਿਸੋਰਸ ਬੁੱਕ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਖੁਦ ਦੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਂ ਸੁਝਾਏ ਗਏ ਸਰੋਤ ਪੂਲ ਵਿੱਚੋਂ ਚੋਣ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁਤੰਤਰ ਹੋ।

❖ **ਮੁਫਤ ਪਲੇ**

ਇਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਇੱਕ ਸਾਂਝੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਗਤੀਵਿਧੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਹਰ ਰੋਜ ਖੇਡਣਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕਲਾਸਰੂਮ ਵਿੱਚ ਖੇਡਣ ਅਤੇ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਖੇਡ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਗਤੀਵਿਧੀ ਕੋਨੇ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਤਾਂ ਜੋ ਬੱਚਿਆਂ ਕੋਲ ਘੁੰਮਣ-ਫਿਰਨ ਲਈ ਮੌਕੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਚੋਣ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਜਾਂ ਦੋਸਤਾਂ ਦੇ ਛੋਟੇ ਸਮੂਹ ਨਾਲ ਇਕੱਲੇ ਖੇਡ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਜਾਂ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਦੀ ਕੋਈ ਕਿਤਾਬ ਚੁੱਕ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਜਾਂ ਡਾਕਟਰ ਹੋਣ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਖੇਡ ਦੁਆਰਾ, ਬੱਚੇ

ਬਦਲੀ ਕਰਨਾ, ਸਹਿਯੋਗ ਕਰਨਾ, ਝਗੜਿਆਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਵੱਖ – ਵੱਖ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਸਿੱਖਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਕ ਗਰੁੱਪ ਇੱਕ ਬੱਸ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਟਰਮੀਨਲ ਜਾਂ ਰੇਡਗੱਡੀ। ਇੱਕ ਅਧਿਆਪਕ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਵਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬੱਚਿਆਂ ਕੋਲ ਤਜਰਬਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਹੈ ਅਤੇ 3 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਹਰੇਕ ਸਿਖਲਾਈ ਕੇਂਦਰ ਦੁਆਰਾ ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ ਹੁਨਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਹੁਨਰ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਹੁਨਰ ਨੂੰ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਖੇਡਣਾ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮੌਕਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਰੋਕ–ਟੋਕ ਦੇ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦਾ। ਅਸੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਬੈਂਕ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜੋ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਮਦਦਗਾਰ ਹੋਵੇਗਾ।ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿੱਚੋਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਹੈ ਜਾਂ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਸਵੈ–ਵਿਕਸਿਤ ਅਰਥਪੂਰਨ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧ ਸਕਣ।

❖ **ਸੰਖਿਆ/ਵਾਤਾਵਰਣ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੋਚ**

ਇਹ ਇੱਕ ਅਧਿਆਪਕ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਹੈ। ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਧਾਰਨਾ ਅਧਾਰਿਤ ਸੋਚ ਤੋਂ ਸੰਕਲਪਿਕ ਸਮਝ ਵੱਲ ਜਾਣ ਲਈ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਭਾਵ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੰਕਲਪਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ, ਜੋ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਅਤੇ ਤਰਕਪੂਰਨ ਸੋਚ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਨਗੇ। ਬੱਚੇ ਸਿੱਧੇ ਅਨੁਭਵ ਤੋਂ ਸਿੱਖਦੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੰਕਲਪਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰਨ ਲਈ ਵਸਤੂਆਂ ਵਿੱਚ ਅਦਲਾ–ਬਦਲੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮਿਲਾਨ, ਵਰਗੀਕਰਨ, ਛਾਂਟੀ, ਪੈਟਰਨ ਬਣਾਉਣਾ ਅਤੇ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਵਿਵਸਥਿਤ ਕਰਨਾ, ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਬੋਧਾਤਮਕ ਹੁਨਰ ਹਨ ਜੋ ਗਣਿਤਿਕ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸਮਝ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ

ਮੌਕੇ ਵੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸੰਕਲਪਾਂ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਵਿਕਸਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸੰਕਲਪਾਂ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨਾ। ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਹੁਨਰ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਗਣਿਤ ਦੀ ਸਮਝ ਅਤੇ ਉਤਸੁਕਤਾ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਨਾ, ਗਿਣਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੋਚਣ, ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੀ ਸਮਝ ਬਣਾਉਣ, ਸਥਾਨਿਕ ਜਾਗਰੂਕਤਾ, ਸੋਚਣ ਅਤੇ ਤਰਕ ਨਾਲ ਤਰਕ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣਾ, ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਹੁਨਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਸਕਣ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਬਿੰਦੂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ:-

- ਪੂਰਵ-ਸੰਖਿਆ ਅਤੇ ਪੂਰਵ-ਸਥਾਨਕ ਸੰਕਲਪਾਂ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕਰਨਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਕ-ਤੋਂ-ਇਕ ਪੱਤਰ- ਵਿਹਾਰ, ਸੰਖਿਆ ਨੰਬਰ, ਕ੍ਰਮ, ਵੱਡਾ ਅਤੇ ਛੋਟਾ, ਲੰਬਾ ਅਤੇ ਛੋਟਾ, ਅੰਦਰ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਆਦਿ।
- ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਇਸਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਮਾਤਾਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨਾ।
- ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕਰਨ ਲਈ 'ਵਧੇਰੇ', 'ਘੱਟ', 'ਵੱਡੇ' ਅਤੇ 'ਛੋਟੇ' ਵਰਗੇ ਸੰਬੰਧਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ।
- ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕ੍ਰਮ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕਰਨਾ, ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, 3 ਨੰਬਰ 4 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਇਹ ਜਾਣਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਉੱਚ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਵੱਧ ਮਾਤਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ 4 ਨੰਬਰ 3 ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹੈ ਇਹ ਜਾਣਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਹਰੇਕ ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਮਿਆਦ ਇੱਕ ਯੂਨਿਟ ਵਾਧੇ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਆਦਿ।

ਪੈਕੇਜ ਵਿੱਚ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਵਰਕਬੁੱਕ ਵਿੱਚ ਨੰਬਰ ਸੰਕਲਪ ਅਤੇ ਸੰਖਿਆ ਭਾਵਨਾ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਕਸ਼ੀਟਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਇੱਕ ਅਧਿਆਪਕ ਵਜੋਂ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰੋ ਕਿ ਉਹ ਵਰਕਸ਼ੀਟਾਂ ਨੂੰ

ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਠੋਸ ਵਸਤੂਆਂ ਅਤੇ ਅਦਲਾ ਬਦਲੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਇਹਨਾਂ ਸੰਕਲਪਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਵਾਲੇ ਕਾਰਡ/ਤਸਵੀਰ, ਡੋਮੀਨੋਜ਼ ਆਦਿ।

❖ **ਰਚਨਾਤਮਕ/ਸੁਹਜ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ**

ਇਹ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਧਿਆਪਕ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਸਮੂਹ ਗਤੀਵਿਧੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਸਮੂਹਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਮਾਂ-ਸਾਰਣੀ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਜਗ੍ਹਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਬੱਚੇ ਰੋਲ ਪਲੇ, ਡਰਾਮਾ, ਗਾਇਨ, ਡਾਂਸ, ਕਲਾ ਵਰਗੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਸਕਣ।

ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸਿਰਜਣਤਮਕ ਅਤੇ ਸੁਹਜ ਸੰਵੇਦਨਾ ਨੂੰ ਨਿਖਾਰਨ ਲਈ ਕੋਲਾਜ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਾਗਜ਼ ਨੂੰ ਕੱਟਣਾ ਅਤੇ ਚਿਪਕਾਉਣਾ ਆਦਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨਾ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾਤਮਕ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਲਈ ਵਧੀਆ ਹਨ, ਸਗੋਂ ਜਿਉਣ ਦੇ ਹੋਰ ਕੀਮਤੀ ਹੁਨਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ, ਸਮੱਸਿਆ ਹੱਲ ਕਰਨ, ਸਹਿਯੋਗ ਆਦਿ ਲਈ ਵੀ ਹਨ। ਕਲਾ ਲਿਖਣ ਦੇ ਹੁਨਰ, ਕਲਾ ਬੱਚਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸ਼ਿਲਪਕਾਰੀ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਲਾਸ-ਰੂਮ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਇਹ ਕਲਾਸ-ਰੂਮ ਨੂੰ ਰੰਗੀਨ ਅਤੇ ਆਕਰਸ਼ਕ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਸਵੈ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ ਅਤੇ ਸਵੈ-ਮਾਣ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਹੈ।

❖ **ਖਾਣਾ ਖਾਣ ਦਾ ਸਮਾਂ**

ਇਹ ਉਹ ਸਮਾਂ ਹੈ ਜਦੋਂ ਬੱਚੇ ਇਕੱਠੇ ਖਾਣਾ ਖਾਂਦੇ ਸਮੇਂ ਆਰਾਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਸਮਾਜਕ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਿਹਤਮੰਦ ਭੋਜਨ ਆਦਤਾਂ, ਭੋਜਨ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਬਾਰੇ, ਖਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਹੱਥ ਧੋਣ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਆਦਿ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿੱਚ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਕੰਮ ਸਮਾਜਿਕ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਪੋਸ਼ਣ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

❖ ਖੇਡ ਮੈਦਾਨ ਦੀ ਖੇਡ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ ਅੰਗਾਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ

ਬਾਹਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਜੋ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ, ਸਰੀਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਮਾਹੌਲ ਵਿੱਚ ਕੁਦਰਤੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਜੋਰਦਾਰ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੌੜਨਾ, ਛਾਲ ਮਾਰਨਾ, ਰੇਂਗਣਾ, ਚੜ੍ਹਨਾ, ਫੜਨਾ, ਸੁੱਟਣਾ ਆਦਿ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਆਨੰਦ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਰੀਰਕ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਦੋਵਾਂ ਲਈ ਵੀ ਵਧੀਆਂ ਹਨ। ਇਕੱਠੇ ਖੇਡਣਾ ਸਮਾਜਿਕ ਹੁਨਰ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਵੀ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਤੁਸੀ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਲੁਕੋਣ ਅਤੇ ਭਾਲਣ, ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀ ਸੈਰ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਦੌੜਾਂ, ਗੇਂਦਾਂ ਨਾਲ ਰੀਲੇਅ ਰੇਸ, ਸੁਰੰਗ ਖੇਡ ਆਦਿ।

❖ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਸਾਖਰਤਾ ਵਿਕਾਸ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ

ਇਹ ਰੁਟੀਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਾਖਰਤਾ ਹੁਨਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਬੱਚੇ ਹੁਣ ਸਾਖਰਤਾ ਦੇ ਉਸ ਸੰਕਟਮਈ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਆਪਣੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਕੇ ਪੜ੍ਹਨ ਅਤੇ ਲਿਖਣ ਦੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਅਧਿਆਪਕ ਨੇ ਵੱਡੀ ਸਮੂਹ ਗਤੀਵਿਧੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਪਰ ਤੁਸੀ ਇਸਨੂੰ ਛੋਟੇ ਸਮੂਹਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਆਪਣੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਬਣਾਓ ਕਿ ਬੱਚੇ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਜੁੜਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣ ਜਿਵੇਂ ਕਿ :- ਜੋ ਅਸੀ ਬੋਲਦੇ ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਲਿਖ ਵੀ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਲਿਖਤੀ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਸਮਝਣਾ ਕਿ ਕੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਵਰਕਬੁੱਕ ਵਿੱਚ ਵਰਕਸ਼ੀਟਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਸਾਖਰਤਾ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਹਨ। ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮੂਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣਗੀਆਂ।

❖ ਮੌਖਿਕ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਵਿਕਾਸ

ਮੌਖਿਕ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਹੁਨਰ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਇੱਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਅਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਅਧਿਆਪਕ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਅਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ੇ ਹੋਣਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਹ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਅਤੇ ਦੋਸਤਾਂ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਂਢ-ਗੁਆਂਢ ਬਾਰੇ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਗੱਲ-ਬਾਤ ਗਰੁੱਪ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਖੁਲੇ ਖੇਡਣ ਦਾ ਸਮਾਂ। ਮੌਖਿਕ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਨ:

- ਗੱਲਬਾਤ - ਭਾਸ਼ਾਵਾਦੀ ਵਿਭਿੰਨ ਕਲਾਸਰੂਮ ਲਈ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਘਰੇਲੂ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।
- ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਤਸਵੀਰਾਂ, ਚੀਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਇਸ਼ਾਰਿਆਂ ਵਰਤਣਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਗੱਲਬਾਤ ਨੂੰ ਸਮਝ ਸਕਣ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਸਕਣ।
- ਗੀਤ ਅਤੇ ਚੁਟਕਲੇ
- ਜੁਬਾਨੀ ਕਹਾਣੀ

❖ ਪੜ੍ਹਨਾ ਅਤੇ ਲਿਖਣਾ ਸਿੱਖਣਾ :

- ਛਪਾਈ ਬਾਰੇ ਧਾਰਨਾਵਾਂ : ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਲਾਸਰੂਮ ਵਿੱਚ ਵਸਤੂਆਂ ਨੂੰ ਲੇਬਲ ਕਰਕੇ, ਦਿਲਚਸਪ ਚਾਰਟ ਅਤੇ ਪੋਸਟਰ ਲਗਾ ਕੇ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਨਾਮ, ਡਰਾਇੰਗ, ਸੈੱਟਅੱਪ ਕਰਕੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਿੰਟ ਭਰਪੂਰ ਕਲਾਸਰੂਮ ਬਣਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਬੁੱਕ ਕੋਰਨਰ ਆਦਿ। ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਲੇਬਲ ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰੋ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਰਸਮੀ ਤੌਰ ’ਤੇ ਅੱਖਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ, ਖੋਜੀ ਲਿਪੀ ਜਾਂ ਸਪੈਲਿੰਗ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਖਿੱਚੀਆਂ ਹਨ। ਸਰੋਤ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਸੁਝਾਏ ਗਏ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਰਣਨੀਤੀਆਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੈਸ਼ਨ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਨਗੀਆਂ :

- ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਨਾ
- ਧੁਨੀ ਸੰਬੰਧੀ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨਾ
-
- ਵੱਡੀ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਸਾਂਝ ਅਤੇ ਵਰਤੋਂ।

❖ **ਛੁੱਟੀ ਦਾ ਸਮਾਂ**

ਇਹ ਦਿਨ ਦੀ ਆਖਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਬੱਚੇ ਬੈਠਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਹ ਦੁਹਰਾਉਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ ਲਈ ਹੈ। ਉਹ ਦਿਨ ਵੇਲੇ ਕੀ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਕਿਹੜੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਆਨੰਦ ਮਾਣਿਆਂ ਸੀ ਅਤੇ ਘਰ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਕੀ ਕਰਨਗੇ? ਜੇਕਰ ਤੁਸੀ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਲਈ ਕੋਈ ਖਾਸ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਤੁਸੀ ਉਸ ਬਾਰੇ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਤੁਸੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਗੀਤ ਗਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

❖ **ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ :**

ਸਕੂਲ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਲਈ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਅਧਿਆਪਕ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ ਅਤੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨਾਲ ਰਸਮੀ ਅਤੇ ਗੈਰ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੱਲ ਕਰੋ :

1) ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੀਟਿੰਗ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ 3 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਸਕੂਲ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਦੇ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਤੁਸੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਕੀ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹੋ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸਰਵਪੱਖੀ ਵਿਕਾਸ, ਖੇਡ ਅਤੇ ਗਤੀਵਿਧੀ ਅਧਾਰਿਤ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਆਦਿ।

2) ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਨਿਯਮਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੁਝ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰੋ ਜਿਵੇ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨਾ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸੁਣਾਉਣਾ, ਕੁਝ ਰਚਨਾਤਮਕ ਕਲਾ ਅਤੇ ਸ਼ਿਲਪਕਾਰੀ ਦੇ ਕੰਮ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨਾ, ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ।ਉਹ ਘਰੇਲੂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰਚਨਾਤਮਕ ਕਲਾ ਅਤੇ ਸ਼ਿਲਪਕਾਰੀ ਦੇ ਕੰਮ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨਾ, ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ। ਉਹ ਘਰੇਲੂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰਚਨਾਤਮਕ

ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਧਾਰਨ ਸਿੱਖਣ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗਿਣਤੀ, ਆਮ ਘਰੇਲੂ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਮੈਚਿੰਗ, ਲੜੀਬੱਧ, ਦਿਖਾਓ ਅਤੇ ਦੱਸੋ, ਆਦਿ। ਤੁਸੀਂ ਮਾਪਿਆਂ ਨਾਲ ਅਜਿਹੀ

4) ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਪੇ-ਦਿਵਸ, ਦਾਦਾ-ਦਾਦੀ ਦਿਵਸ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਨ, ਕਹਾਣੀਆਂ ਸੁਣਾਉਣ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਸੈਂਬਲੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਲਈ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਬੁਲਾਓ।

ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਰੱਖਣਾ

ਅਸੀ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਰਸਮੀ ਪੇਪਰ ਪੈਨਸਿਲ ਟੈਸਟ, ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਤਰੀਕਾ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬੱਚ ਪਲ-ਪਲ ਅਤੇ ਦਿਨ-ਪ੍ਰਤੀ-ਦਿਨ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਵਿੱਚ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿੱਚ ਬਦਲਦੇ ਹਨ। ਅਸੀ ਪੂਰੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਿਰੀਖਣ, ਪੋਰਟਫੋਲੀਓ ਵਿੱਚ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਕੰਮ ਦਾ ਉਤਪਾਦ, ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣ, ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਆਦਿ। ਇਹ ਸੂਝ, ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਕੰਮ ਦੇ ਨਮੂਨਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਿਅਕਤੀਗਤ, ਸਹੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਬਾਰੇ ਅਤੇ ਇਹ ਬੱਚੇ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਦੀ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਮਿੰਟ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਅਸੀ ਪੋਰਟਫੋਲੀਓ ਵਿੱਚ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬੱਚੇ ਦੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਪੋਰਟਫੋਲੀਓ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਕੰਮ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਅਸੀ ਇੱਥੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਉਦਾਹਰਨ ਲੈਂਦੇ

ਹੋਏ ਪਹਿਲੇ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਬੱਚੇ ਦੇ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਏ ਬਲਾਕ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਫੋਟੋ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜਾਂ ਇੱਕ ਬੱਚਾ ਆਪਣੇ ਪੋਰਟਫੋਲੀਓ ਵਿੱਚ ਸਵੈ ਪੋਰਟਰੇਟ ਦੀ ਇੱਕ ਲੜੀ ਖਿੱਚ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬੱਚੇ ਆਪਣੇ ਪਿਛਲੇ ਕੰਮ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਚ ਕਰ ਰਹੇ ਕੰਮਾਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਤੁਸੀ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛ ਕੇ ਅਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਤਰੱਕੀ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਡਰਾਇੰਗ ਜਾਂ ਫੋਟੋਆਂ, ਗਣਿਤ ਦੀ ਹੇਰਾਫੇਰੀ, ਬਲਾਕ ਬਣਤਰ, ਜਾਂ ਨਮੂਨੇ ਲਿਖਣ ਵਰਗੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਪੁੱਛ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਇਸਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਬਣਾਉਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕੀ ਤੁਸੀ ਇਸ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਰੋਗੇ? ਤੁਸੀ ਕੀ ਬਦਲ ਸਕਦੇ ਹੋ? ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਤੁਹਾਡਾ ਮਨਪਸੰਦ ਹਿੱਸਾ ਕੀ ਸੀ? ਸਭ ਤੋਂ ਔਖਾ ਹਿੱਸਾ ਕੀ ਸੀ? ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡਾ ਸਵਾਲ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖੁਦ ਦੇ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵੱਜੋਂ ਅਜਿਹਾ ਉਤਪਾਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਿਸਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜਾਂ ਇਸ ਪੋਰਟਫੋਲੀਓ ਵਿੱਚ ਪਾ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਬੱਚਾ ਸਨੈਕਸ ਲਈ ਕੱਪ ਗਿਣਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਸੀ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਤੋਂ ਇੱਕ ਪੱਤਰ-ਵਿਹਾਰ ਦੇ ਹੁਨਰ ਨੂੰ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਫੋਟੋ ਖਿੱਚ ਕੇ, ਜਾਂ ਇਸ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੋਟ ਵਿੱਚ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਨਾਲ, ਅਸੀ ਬੱਚੇ ਦੇ ਗਣਿਤ ਨੂੰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਸੋਚਣਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪੋਰਟਫੋਲੀਓ ਵਿੱਚ ਇਸ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਦਮ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ। ਅਸੀ ਬੱਚੇ ਦੀ ਗਣਿਤਕ ਸੋਚ ਦਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤਿਆਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪੋਰਟਫੋਲੀਓ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਦਮ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ

ਕਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਸੁਝਾਅ:

- **ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ :** ਇਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਧਿਆਪਕ ਨੂੰ ਬੱਚੇ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਕੁਝ ਸਰੀਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਤੁਰਨ, ਛਾਲ ਮਾਰਨ ਅਤੇ

ਦੌੜਨ ਵਰਕੇ ਕੁੱਲ ਮੋਟਰ ਹੁਨਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਤੁਸੀ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਿ ਕੀ ਬੱਚਾ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੜਨ, ਸੁੱਟਣ ਅਤੇ ਫੜਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਤੁਹਾਡੇ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕਰਨਾ। ਮੰਨ ਲਓ ਕਿ ਤੁਸੀ ਕਿਸੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਬਾਹਰੀ ਚੜ੍ਹਾਈ 'ਤੇ ਦੇਖਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਤੁਸੀ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦੇ ਸੰਚਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬੱਚੇ ਦੇ ਉੱਪਰ ਚੜ੍ਹਨਾ ਅਤੇ ਪੌੜੀਆਂ ਚੜ੍ਹਨਾ ਆਦਿ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਰੱਖੋ।

❖ **ਵਧੀਆ ਮੋਟਰ ਹੁਨਰ :** ਕੀ ਬੱਚਾ ਆਪਣੀ ਪੈਨਸਿਲ ਅਤੇ ਰੰਗਾਂ (ਕ੍ਰਿਯੋਨ) ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੜ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ? ਅਧਿਆਪਕ ਉਸ ਸਮੇਂ ਬੱਚੇ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਟੀਅਰਿੰਗ, ਪੇਸਟਿੰਗ, ਟਰੇਸਿੰਗ, ਥਰਿੱਡਿੰਗ, ਲੇਸਿੰਗ, ਬਟਨ ਲਗਾਉਣਾ ਅਤੇ ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ ਖੇਡਣਾ ਆਦਿ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਬੱਚਾ ਬਟਨ, ਜ਼ਿਪ ਅਤੇ ਜ਼ਿਪ ਕਰਨ ਸਿੱਖਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਵਧੀਆ-ਮੋਟਰ ਹੁਨਰਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ-ਸੂਚੀ ਰੱਖੋ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਜੁੱਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹੋ ਆਦਿ। ਕਲਾ ਦੇ ਨਮੂਨਿਆਂ ਨੂੰ ਕੱਟਣਾ ਅਤੇ ਚਿਪਕਾਉਣਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

❖ **ਸਮਾਜਿਕ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਵਿਕਾਸ :** ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਬੱਚੇ ਕਿਵੇਂ ਵਾਰੀ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਂਝਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਇਸ ਬਾਰੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। ਤੁਸੀ ਇੱਕ ਸੁਝਾਈ ਗਈ ਹਫਤਾਵਾਰੀ/ਮਾਸਿਕ ਚੈਕਲਿਸਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਤੁਹਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰੇਗੀ।

■ **ਨਿੱਜੀ ਸਫਾਈ ਜਾਂਚ :**

- ਕੀ ਬੱਚਾ ਸਾਫ਼-ਸੁਥਰਾ ਸਕੂਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ?
- ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਧੋਵੇ, ਕੰਘੀ ਕਰੇ, ਨਹਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੰਦਾਂ ਨੂੰ ਬੁਰਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।
- ਕੀ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਟਾਇਲਟ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ?
- ਕੀ ਬੱਚਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਖਾਣਾ ਖਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ?

■ **ਸਮਾਜਿਕ ਆਦਤਾਂ**

- ਕੀ ਬੱਚਾ ਦੋਸਤਾਨਾ/ਸ਼ਰਮੀਲੇ/ਡਰਪੋਕ/ ਚੁਪਚਾਪ ਹੈ?

- ਕੀ ਬੱਚਾ ਖੇਡਦੇ ਸਮੇਂ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਦੋਸਤ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਹਾਣੀਆਂ ਨਾਲ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
- ਅਧਿਆਪਕ ਇਹ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੱਚਾ ਕਲਾਸ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਵਿਵਹਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕੀ ਉਹ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਪਸੰਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

■ **ਸਖਸ਼ੀਅਤ ਦੇ ਗੁਣ**

ਬੱਚੇ ਦਾ ਆਤਮਵਿਸ਼ਵਾਸ਼/ਸੁਤੰਤਰ/ਨਿਰਭਰ/ਜ਼ਿੰਮਵਾਰ

❖ **ਬੋਧਾਤਮਕ ਵਿਕਾਸ :** ਪੂਰੇ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ, ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਲਓ। ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਵਾਤਾਵਰਨ ਖੋਜਾਂ ਆਦਿ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਡਰਾਇੰਗਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰੋ।

- ਕੀ ਬੱਚਾ ਸਿਖਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਦਾ ਹੈ?
- ਕੀ ਬੱਚਾ ਕਲਾਸ ਵਿੱਚ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ?
- ਕੀ ਬੱਚਾ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਗਿਣਨ ਅਤੇ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਲਿਖਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ?
- ਕੀ ਬੱਚਾ ਛੋਟੀਆਂ-ਛੋਟੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਖੁਦ ਹੱਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ?

❖ **ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਕਾਸ :** ਬੱਚੇ ਦਾ ਨਾਮ ਲਿਖਣ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰੋ। ਉਹਨਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰੋ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਜੋ ਉਹ ਖੁਦ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਬੱਚੇ ਦੁਆਰਾ ਗਾਏ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰੋ। ਸਰਕਲ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਗਾਏ ਗਏ ਕਹਾਣੀਆਂ, ਗਾਣੇ/ਤੁਕਾਂਤ ਜਾਂ ਗੱਲਬਾਤ ਦੇ ਆਡੀਓ ਦੇ ਆਡੀਓ ਟੇਪ ਬਣਾਓ।

- ਕੀ ਬੱਚਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ?

- ਕੀ ਬੱਚਾ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?
- ਕੀ ਬੱਚਾ ਕਵਿਤਾ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦਾ ਹੈ?
- ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਕਿਵੇਂ ਹੈ?

❖ **ਰਚਨਾਤਮਕ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ :** ਇੱਕ ਰਚਨਾਤਮਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦਾ ਵੀਡੀਓ ਟੇਪ ਭਰੋ। ਕਲੇਅ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਫੋਟੋ ਖਿੱਚੋ। ਬੱਚੇ ਦੁਆਰਾ ਗਾਏ ਗਏ ਆਡੀਓ ਟੇਪ ਗੀਤ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੋ। ਘਰ ਤੋਂ ਡਰਾਇੰਗ, ਪੇਂਟਿੰਗ ਅਤੇ ਕਲਾਕਾਰੀ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰੋ।

ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਬਾਰੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਬਾਰੇ ਫੀਡਬੈਕ ਦੇਣਾ ਨਾ ਭੁੱਲੋ।

ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਅਤੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ

ਰੋਜਮਰਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਨਮੂਨਾ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਕੁਝ ਵਿਆਪਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਨਮੂਨੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 12 ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਲਈ ਇੱਕ ਯੋਜਨਾ ਤਿਆਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ:

1) ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਸੰਤੁਲਨ, ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸਮੂਹ ਅਤੇ ਸਮੂਹਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸੰਤੁਲਨ, ਸ਼ਾਂਤ ਅਤੇ ਰੌਲੇ-ਰੱਪੇ ਵਾਲੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸੰਤੁਲਨ।
2) ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਰੋਤ ਪੂਲ ਵਿੱਚੋਂ ਢੁੱਕਵੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ ਅਤੇ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਓ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੇ ਤਿੰਨ ਵਿਆਪਕ ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਟੀਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦੇ ਹਨ – (ਏ) ਬੱਚੇ ਚੰਗੀ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਬਣਾਈ ਰੱਖਦੇ ਹਨ – (ਬੀ) ਬੱਚੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸੰਚਾਰਕ ਬਣਦੇ ਹਨ ਅਤੇ (ਸੀ) ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਬੱਚੇ ਸਿੱਖਣ ਵਾਲੇ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
3) ਹਰੇਕ ਟੀਚੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ, ਮੁੱਖ ਹੁਨਰ ਅਤੇ ਸੰਕਲਪਾਂ ਨੂੰ ਪੜੋ ਤਾਂ ਜੋ ਹਰੇਕ ਟੀਚੇ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਹਨ, ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵੱਜੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

4) ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰੋ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਚੁਣੀਆਂ ਗਈਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਗਤੀ ਹੈ, ਸਧਾਰਨ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਉਹ ਹੋਰ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵੱਲ ਵਧਦੇ ਹਨ।

5) ਜੇਕਰ ਤੁਸੀ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹੋ ਜਿਸ ਲਈ ਹੇਰਾਫੇਰੀ ਜਾਂ ਫਲੈਸ਼ ਕਾਰਡ, ਜਾਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਸਰੋਤ ਤਿਆਰ ਅਤੇ ਉਪਲਬਧ ਰੱਖੋ।

6) ਵਰਕਸ਼ੀਟਾਂ ਅਤੇ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਜੋੜਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜੇਕਰ ਤੁਸੀ ਕੱਚੀ ਅਤੇ ਪੱਕੀ ਸ਼ੀਟ ’ਤੇ ਕੋਈ ਗਤੀਵਿਧੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ, ਤਾਂ ਵਰਕਸ਼ੀਟ ਤਰਜੀਹੀ ਤੌਰ ’ਤੇ ਉਸੇ ਸੰਕਲਪ ’ਤੇ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

7) ਪਰਿਵਰਤਨ ਸਮੇਂ ਲਈ ਕੁਝ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਓ ਇਹ ਇੱਕ ਊਰਜਾਵਾਨ ਜਾਂ ਇੱਕ ਗੀਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰਿਵਰਤਨ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਤੋਂ ਅਗਲੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਵਿੱਚ ਸੁਚਾਰੂ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ 3 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦਾ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਹੈ, ਪਹਿਲੇ ਮਹੀਨੇ ਲਈ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਯੋਜਨਾ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇੱਕ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰੋਜਮੱਰਾ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰੇਗਾ। ਹਫਤਾਵਾਰੀ ਯੋਜਨਾ ਵਿਸ਼ੇ ’ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਤੁਸੀ ਦੇਖੋਗੇ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਵਿਸ਼ੇ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਵਿਕਾਸ ਟੀਚਿਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਵਰਕਬੁੱਕ ਵਿੱਚ ਵਰਕਸ਼ੀਟਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਸੰਕਲਪ ’ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ। ਤੁਸੀ ਆਪਣੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ, ਅਨੁਕੂਲ ਬਣਾਉਣ ਜਾਂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸੁਤੰਤਰ ਹਨ।

ਦੂਜੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਹਫ਼ਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਯੋਜਨਾ ਅਰਧ-ਸੰਰਚਨਾ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਤੇ ਵਰਕਸ਼ੀਟਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਬਾਕੀ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਰੋਜਮੱਰਾਂ ਦੀਆਂ ਵਰਕਸ਼ੀਟਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਸਰੋਤ ਪੂਲ ਤੋਂ ਭਰੀਆਂ ਜਾਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਕੇ।

ਤੀਜੀ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰੀ ਯੋਜਨਾ ਖਾਲੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੋਜ਼ਮੱਰਾਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਹਫ਼ਤਾਵਾਰੀ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਦਾ ਇੱਕ ਨਮੂਨਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਤੁਸੀ ਤੀਜੇ ਮਹੀਨੇ ਲਈ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਰੱਖਦੇ ਹੋ।

ਹਫ਼ਤੇ - ਅਨੁਸਾਰ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਨਮੂਨੇ

ਹਫ਼ਤਾ 1

ਹਫ਼ਤਾ 1 ਦਿਨ	ਸੁਝਾਇਆ ਗਿਆ ਸਮਾਂ	ਐਕਟ ਦਾ ਨੰ:	ਗਤੀਵਿਧੀ ਦਾ ਨਾਮ	ਵਰਕਸ਼ੀਟ
ਸੋਮਵਾਰ	ਦੁਆ ਸਲਾਮ ਤੇ ਮੁਲਾਕਾਤ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ	1.1	ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਦਿਓ	-
	ਸੰਖਿਆਤਮਕਤਾ	1.2	ਆਓ ਜੋੜੀਏ	-
	ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਖੇਡ ਸਮਾਂ	1.3	ਰੰਗ ਅਤੇ ਸਜਾਵਟ	ਮੈਂ ਹਾਂ
	ਆਊਟਡੋਰ ਗੇਮਸ	1.4	ਬੈਂਗ ਬੈਂਗ	-
	ਅਲਵਿਦਾ	1.5	ਅਲਵਿਦਾ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਦੋਸਤ	-
ਮੰਗਲਵਾਰ	ਦੁਆ ਸਲਾਮ ਤੇ ਮੁਲਾਕਾਤ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ	2.1	ਗੱਪੀ ਚਾਚਾ	ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਦਾ ਰੰਗ
	ਆਊਟਡੋਰ ਗੇਮਸ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ	2.2	ਗੱਪੀ ਚਾਚਾ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ	-
	ਆਊਟਡੋਰ ਗੇਮਸ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ	2.3	ਆਓ ਜੋੜੀਏ	-
	ਅਲਵਿਦਾ	2.4	ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ	-
ਬੁੱਧਵਾਰ	ਦੁਆ ਸਲਾਮ ਤੇ ਮੁਲਾਕਾਤ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾਂ	3.1	ਖਾਰਾ ਸਮੁੰਦਰ	-
	ਵਾਤਾਵਰਨ ਅਤੇ ਬਾਹਰੀ	3.2	ਸਾਈਮਨ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ	ਮੇਰਾ ਸਰੀਰ

	ਖੁੱਲੀ ਖੇਡ ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਸੰਖਿਆਤਮਕਤਾ	3.3	ਆਓ ਰੰਗ ਕਰੀਏ	4
	ਅਲਵਿਦਾ	3.4	ਅਲਵਿਦਾ	–
ਵੀਰਵਾਰ	ਦੁਆ ਸਲਾਮ ਤੇ ਮੁਲਾਕਾਤ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ	4.1	ਰੰਗ	ਭਾਲੂ ਵਿੱਚ ਰੰਗ ਭਰੋ
	ਸੰਖਿਆ ਅਤੇ ਖੇਡ ਸਮਾਂ	4.2	ਉਲਝਿਆ ਹੋਇਆ ਸਰੀਰ	–
	ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਬਾਹਰੀ ਖੇਡ	4.3	ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਸੈਰ	ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ + ਮੈਂ ਸੁਣਦਾ
	ਅਲਵਿਦਾ	4.4	ਅੱਖਾਂ ਅਤੇ ਕੰਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ	–
ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ	ਦੁਆ ਸਲਾਮ ਤੇ ਮੁਲਕਾਤ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ	5.1	ਮੇਰਾ ਸਭ ਕੁੱਝ	–
	ਖੇਡ ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਸੰਖਿਆ	5.2	ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਸੰਗੀਤ	–
	ਵਾਤਾਵਰਣ	5.3	ਬਾਕਸ ਕੀ ਹੈ?	ਮੈਨੂੰ ਮਹਿਕ ਆਈ + ਮੈਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ + ਮੈਨੂੰ ਸੁਆਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।
	ਅਲਵਿਦਾ	5.4	ਭਾਵਨਾ ਲਈ ਧੰਨਵਾਦ	–

ਹਫ਼ਤਾ 2

ਦਿਨ	ਸੁਝਾਇਆ ਗਿਆ ਸਮਾਂ	ਐਕਟ ਦਾ ਨੰ:	ਗਤੀਵਿਧੀ ਦਾ ਨਾਮ	ਵਰਕਸ਼ੀਟ
ਸੋਮਵਾਰ	ਦੁਆ ਸਲਾਮ ਤੇ ਮੁਲਾਕਾਤ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ	6.1	ਗੱਪੀ ਚਾਚਾ ਡਿੱਗਿਆ ਧੜਾਮ	ਆਦਤਾਂ – ਚੰਗੀਆਂ ਜਾਂ ਮਾੜੀਆਂ
	ਖੁੱਲੀ ਖੇਡ ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਸੰਖਿਆਤਮਕਤਾ	6.2	ਹੱਥ ਮਿਲਾਉਣਾ–ਹੱਥ ਧੋਣਾ	ਉਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਧੋਣਾ

	ਸੰਖਿਆ	6.3	ਸ਼ਾਲੂ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।	ਮੈਂ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਮੰਗਲਵਾਰ	ਦੁਆ ਸਲਾਮ ਤੇ ਮੁਲਾਕਾਤ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ	7.1	ਸਾਫ਼ ਅਤੇ ਸਿਹਤਮੰਦ	ਨਿੱਜੀ ਸਫ਼ਾਈ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਰੱਖਣਾ
	ਬਾਹਰੀ ਖੇਡ	7.2	ਕਸਰਤ	ਐਨ. ਏ.
	ਵਾਤਾਵਰਣ	7.3	ਸਿਰ-ਮੋਢੇ-ਗੋਡਿਆਂ-ਉਂਗਲਾਂ	ਮੈਂ ਕਸਰਤ ਕਰਦਾ ਹਾਂ
ਬੁੱਧਵਾਰ	ਦੁਆ ਸਲਾਮ ਤੇ ਮੁਲਕਾਤ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ	8.1	ਕਲਾਸਰੂਮ/ਜਮਾਤ	ਐਨ.ਏ.
	ਵਾਤਾਵਰਣ	8.2	ਮੇਰਾ ਸਾਫ਼ ਕਲਾਸਰੂਮ	ਫਰਕ ਲੱਭੋ
	ਸੰਖਿਆ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ	8.3	ਮੇਰਾ ਕਲਾਸਰੂਮ	ਮੇਰੀ ਕਲਾਸ ਵਿੱਚ ਚੀਜ਼ਾਂ
	ਮੁਫ਼ਤ ਖੇਡ	8.4	ਆਓ ਪੜਚੋਲ ਕਰੀਏ 1	ਮੇਰੀ ਕਲਾਸ
ਵੀਰਵਾਰ	ਦੁਆ ਸਲਾਮ ਤੇ ਮੁਲਕਾਤ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ	9.1	ਸੂਰਜ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਨੂੰ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨਾ	ਐਨ.ਏ.
	ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਸੰਖਿਆ	9.2	ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਤੈਅ ਕਰਨਾ	ਐਨ.ਏ.
	ਭਾਸ਼ਾ	9.3	ਜਾਦੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ	ਮੈਂ ਕਿਹਾ
	ਖੁੱਲੀ ਖੇਡ ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਸੰਖਿਆਤਮਕਤਾ	9.4	ਆਓ ਪੜਚੋਲ ਕਰੀਏ 2	ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ
	ਵਾਤਾਵਰਨ ਅਤੇ ਅਲਵਿਦਾ	9.5	ਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ	ਐਨ. ਏ.
ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ	ਦੁਆ ਸਲਾਮ ਤੇ ਮੁਲਾਕਾਤ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ	10.1	ਸਭ ਸਾਫ਼ ਹੈ	ਅਸੀ ਆਪਣੇ ਘਰ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ
	ਵਾਤਾਵਰਨ ਅਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਖੇਡ ਸਮਾਂ	10.2	ਸ਼ਾਲੂ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ	ਮੇਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਪਰਿਵਾਰ ਰੁੱਖ
	ਭਾਸ਼ਾ	10.3	ਕਦੇ ਵੱਡਾ ਕਦੇ ਛੋਟਾ	ਐਨ. ਏ.

	ਸੰਖਿਆ ਐਤ ਬਾਹਰੀ ਖੇਡ	10.4	ਜੋ ਮੇਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਹੈ?	ਪਰਿਵਾਰਿਕ ਆਕਾਰ

ਹਫ਼ਤਾ 3

ਸੋਮਵਾਰ	ਦੁਆ ਸਲਾਮ ਤੇ ਮੁਲਾਕਾਤ ਅਤੇ ਸੰਖਿਆ	11.1	ਦਾਦਾ-ਦਾਦੀ	ਬਾਬੇ ਤੇ ਅੰਮਾਂ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ
	ਵਾਤਾਵਰਣ	11.2	ਪਰਿਵਾਰ	ਰੋਲ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ
	ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਖੇਡ ਸਮਾਂ	11.3	ਦੁਆ ਸਲਾਮ ਅਤੇ ਧੰਨਵਾਦ	ਐਨ.ਏ.
	ਭਾਸ਼ਾ	11.4	ਦਾਦੀ ਜੀ ਦੀ ਛੱਤਰੀ	ਐਨ.ਏ.
ਮੰਗਲਵਾਰ	ਦੁਆ ਸਲਾਮ ਤੇ ਮੁਲਕਾਤ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ	12.1	ਮੇਰਾ ਪਰਿਵਾਰ	ਐਨ.ਏ.
	ਸੰਖਿਆ	12.2	ਸਰਲਾ ਦਾ ਘਰ	ਮੇਰਾ ਘਰ ਘਰ ਦੇ ਆਕਾਰ ਕੋਈ ਫ਼ਰਕ
	ਵਾਤਾਵਰਣ	12.3	ਲੱਡੂ	ਐਨ.ਏ.
ਬੁੱਧਵਾਰ	ਦੁਆ ਸਲਾਮ ਤੇ ਮੁਲਾਕਾਤ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ	13.1	ਦੋਸਤੀ	ਤੁਹਾਡੇ ਦੋਸਤ
	ਵਾਤਾਵਰਨ	13.2	ਡਿਟੋ	ਐਨ. ਏ.
	ਸੰਖਿਆਤਮਕਤਾ, ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਖੇਡਣ ਦਾ ਸਮਾਂ	13.3	ਵਿਚਕਾਰ ਵਿੱਚ	ਕੌਣ ਹੈ ਵਿਚਕਾਰ? ਬਣਾਓ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿੱਚ
ਵੀਰਵਾਰ	ਦੁਆ ਸਲਾਮ ਤੇ ਮੁਲਾਕਾਤ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ	14.1	ਦੋਸਤ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾਵਾਂ	ਮੈਂ ਕੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ
	ਸੰਖਿਆ ਐਤ ਬਾਹਰੀ ਖੇਡ	14.2	ਦੌੜ	ਐਨ. ਏ.

	ਸੰਖਿਆ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ	14.3	ਅੱਗੇ-ਪਿੱਛੇ	ਕੌਣ ਹੈ ਅੱਗੇ, ਕੌਣ ਪਿੱਛੇ?
ਸੋਮਵਾਰ	ਦੁਆ ਸਲਾਮ ਤੇ ਮੁਲਾਕਾਤ ਅਤੇ ਸੰਖਿਆ	15.1	ਝੂਹੋ - ਹਾਂ ਜਾਂ ਨਾਂ	ਐਨ. ਏ.
	ਮਿਸ਼ਰਤ	ਮੁਲਾਂਕਣ 1	ਮੁਲਾਂਕਣ ਗਤੀਵਿਧੀ	ਐਨ. ਏ.

ਹਫ਼ਤਾ 4

ਮੰਗਲਵਾਰ	ਦੁਆ ਸਲਾਮ ਤੇ ਮੁਲਕਾਤ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ	16.1	ਸੀਜ਼ਨ ਕੀ ਹੈ?	ਐਨ.ਏ.
	ਭਾਸ਼ਾ	16.2	ਗਰਮੀਆਂ	ਗਰਮੀਆਂ
	ਸੰਖਿਆ	16.3	ਆਈਸਕ੍ਰੀਮ ਬਣਾਉਣਾ	ਆਈਸਕ੍ਰੀਮ
	ਸੰਖਿਆ	16.4	ਆਓ ਕੱਪੜੇ ਪਾਈਏ	ਪਹਿਰਾਵਾ
ਮੰਗਲਵਾਰ	ਦੁਆ ਸਲਾਮ ਤੇ ਮੁਲਾਕਾਤ	17.1	ਹਾਥੀ - ਹਾਥੀ	ਐਨ. ਏ.
	ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਨ	17.2	ਪਛਾਣੋ ਮੈਂ ਕੌਣ ?	ਮੈਨੂੰ ਸਹੀ ਕਰੋ
	ਸੰਖਿਆਤਮਕਤਾ ਅਤੇ ਖੁੱਲਾ ਖੇਡਣ ਦਾ ਸਮਾਂ	17.3	ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਜਾਨਵਰ 1	ਵੱਡਾ ਅਤੇ ਛੋਟਾ
ਬੁੱਧਵਾਰ	ਸੰਖਿਆ ਅਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਖੇਡ	18.1	ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਜਾਨਵਰ 2	ਲੰਮਾ ਅਤੇ ਛੋਟਾ
	ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ	18.2	ਤੁਕਬੰਦੀ ਵਾਲੇ ਜਾਨਵਰ 1	ਮੇਰੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਮੇਲ ਕਰੋ
ਵੀਰਵਾਰ	ਭਾਸ਼ਾ	19.1	ਕਿਸੇ ਨੇ ਸੁਣਿਆ?	ਐਨ. ਏ.
	ਆਲਾ ਦੁਆਲਾ, ਸੰਖਿਆ ਅਤੇ ਬਾਹਰੀ ਖੇਡ ਗਿਆਨ	19.2	ਆਪਣੇ ਗਰੁੱਪ ਨੂੰ ਲੱਭੋ	ਉੱਚੀ ਅਵਾਜ਼ 'ਚ ਗਿਣਤੀ

ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ	ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਆਲਾ ਦੁਆਲਾ	20.1	ਘਰ	ਘਰ
	ਸੰਖਿਆ	20.2	ਅਸੀ ਇਕੱਠੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ	ਗਿਣੋ ਅਤੇ ਦੱਸੋ
	ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਖੇਡ	20.3	ਤੁਕਬੰਦੀ ਵਾਲੇ ਜਾਨਵਰ 1	ਤੁਕਬੰਦੀ ਸਾਨੂੰ

ਹਫ਼ਤਾ 5
ਤੋਂ ਬਆਦ

ਦਿਨ	ਸੁਝਾਇਆ ਗਿਆ ਸਮਾਂ	ਗਤੀਵਿਧੀ ਦਾ ਨੰ:	ਗਤੀਵਿਧੀ ਦਾ ਨਾਮ	ਵਰਕਸ਼ੀਟ
ਸੋਮਵਾਰ				
ਮੰਗਲਵਾਰ				
ਬੁੱਧਵਾਰ				
ਵੀਰਵਾਰ				
ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ				

ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਟੀਚੇ ਅਤੇ ਸਿਖਲਾਈ ਨਤੀਜੇ

ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਟੀਚੇ ਬੱਚੇ ਚੰਗੀ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਬਣਾਈ ਰੱਖਦੇ ਹਨ	
ਮੁੱਖ ਯੋਗਤਾਵਾਂ	**ਸਿਖਲਾਈ ਨਤੀਜੇ**
* ਸਵੈ-ਗਿਆਨ * ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਸੋਚ ਦਾ ਵਿਕਾਸ * ਸਵੈ-ਨਿਯਮ * ਫੈਸਲੇ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ * ਸਮਾਜ-ਪੱਖੀ ਵਿਵਹਾਰ ਦਾ ਵਿਕਾਸ * ਸਵੈ-ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਚੰਗੀਆਂ ਆਦਤਾਂ, ਸਫਾਈ, ਸਵੱਛਤਾ ਅਤੇ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਦਾ ਵਿਕਾਸ * ਸਰੀਰਕ ਅੰਗਾਂ ਦੇ ਤਾਲਮੇਲ ਦਾ ਹੁਨਰ * ਕੁੱਲ ਮੋਟਰ ਹੁਨਰ ਦਾ ਵਿਕਾਸ * ਵਧੀਆ ਮੋਟਰ ਹੁਨਰ ਅਤੇ ਅੱਖਾਂ-ਹੱਥ * ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਗਾਂ ਦੇ ਤਾਲਮੇਲ ਦਾ ਹੁਨਰ	HW 3.1 : ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਰੀਰਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ, ਲਿੰਗ, ਰੁਚੀਆਂ, ਪਸੰਦ ਅਤੇ ਨਾਪਸੰਦਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੱਸੋ।
	HW 3.2 : ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਸਮਝ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ।
	HW 3.3 : ਸਵੈ-ਨਿਰਭਰ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ
	HW 3.4 : ਸਧਾਰਨ ਅਤੇ ਤੁਰੰਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰੋ
	HW 3.5 : ਰੋਜਾਨਾ ਦੇ ਕਾਰਜਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਬਦੀਲੀ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ।
	HW 3.6 : ਦੂਜਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਜਿੰਮੇ ਲਾਏ/ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦਿਓ।
	HW 3.7 : ਜੁਬਾਨੀ ਅਤੇ ਮੌਖਿਕ ਤੇ ਗੈਰ ਮੌਖਿਕ (ਦੁੱਖਾਂ, ਚਿੱਤਰਾਂ) ਰਾਹੀਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ।
	HW 3.8 : ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਅਤੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਚੋਣ ਕਰਦਾ ਹੈ।
	HW 3.9 : ਮਤਭੇਦ ਸੁਲਝਾਉਣ ਅਤੇ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁਝਾਅ
	HW 3.10 : ਗੱਲਬਾਤ ਅਤੇ ਖੇਡਣ ਦੌਰਾਨ ਹੋਰ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।
	HW 3.11 : ਵੱਡੇ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਸਮੂਹਾਂ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਮਦਦ
	HW 3.12 : ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੋੜਾਂ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਸਮੇਤ ਵਿਭਿੰਨ ਪਿਛੋਕੜ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ

*ਤਾਲਮੇਲ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਅਤੇ ਟੀਮ ਖੇਡਾਂ ਅਤੇ ਖੇਡਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮੂਲੀਅਤ	HW 3.13 : ਵਧੀ ਹੋਈ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿਹਤ ਸਫਾਈ, ਸਵੱਛਤਾ ਦੇ ਅਭਿਆਸਾਂ ਅਤੇ ਪੌਸ਼ਟਿਕ ਭੋਜਨ ਖਾਣ ਦੇ ਅਭਿਆਸਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।
	HW 3.14 : ਚੰਗੀ ਛੋਹ ਅਤੇ ਮਾੜੀ ਛੋਹ ਬਾਰੇ ਜਾਗੂਰਕਤਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜ਼ਨਬੀਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰੀਆਂ ਕਾਇਮ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।
	HW 3.15 : ਘਰ, ਪ੍ਰੀ-ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਖੇਡ ਦਾ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਨਿਯਮ
	HW 3.16 : ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਾਲਮੇਲ, ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਤੇ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਕੁਲ ਸਰੀਰਕ ਅੰਗਾਂ ਦੇ ਤਾਲਮੇਲ ਦੀ ਮੁਹਾਰਤ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੌੜਨਾ, ਟੱਪਣਾ ਅਤੇ ਫੜਨਾ ਆਦਿ।

ਸਰੋਤ : ਵਿੱਦਿਆ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ – *ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਖੇਡ ਅਧਾਰਤ ਸਕੂਲ ਤਿਆਰੀ ਮੌਡਿਊਲ ਫਾਰ ਗ੍ਰੇਡ-1 (ਐਨਸੀਈਆਰਟੀ, 2021) ਲਈ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼। http://ncert.nic.in/pdf/vidyapraesh.pdf*

	HW 3.17 : ਸਥਾਨ ਖੋਜ, ਸੰਗੀਤ ਅਤੇ ਅੰਦੋਲਨ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਰਗਰਮੀ ਅਤੇ ਰਚਨਾਤਮਕ ਤੌਰ ਤੇ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।
	HW 3.18 a: ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਨਾਲ ਅੰਗਾਂ ਦਾ ਵਧੀਆ ਤਾਲਮੇਲ ਦੀ ਮੁਹਾਰਤ HW 3.18 b: ਇੱਕ ਲਾਈਨ ਦੇ ਨਾਲ ਕੱਟਣ, ਬਟਨ ਲਗਾਉਣਾ ਆਦਿ ਜਿਹੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤਾਲਮੇਲ ਵਾਲੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। HW 3.18 c: ਪਿੰਨਸਰ ਪਕੜ (ਇੱਕ ਆਈਟਮ ਨੂੰ ਫੜਨ ਲਈ ਵੱਡੀ ਉਂਗਲੀ ਅਤੇ ਅੰਗੂਠੇ ਦਾ ਤਾਲਮੇਲ) ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਟੀਚੇ 2 ਬੱਚੇ ਵਧੀਆ ਭਾਸ਼ਣ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਬਣ ਗਏ	
ਮੁੱਖ ਯੋਗਤਾਵਾਂ	**ਸਿਖਲਾਈ ਨਤੀਜੇ** **ਪਹਿਲੀ ਭਾਸ਼ਾ**
ਸੁਣਨ ਅਤੇ ਬੋਲਣ * ਸਮਝ ਨਾਲ ਸੁਣਨਾ * ਰਚਨਾਤਮਕ, ਆਤਮ – ਸਵੈ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਅਤੇ ਗੱਲਬਾਤ	ECL 1 3.1 : ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ, ਨਵੇਂ ਦੋਸਤ, ਸਕੂਲ ਸਟਾਫ, ਹੋਣ ਬਾਲਗ ਆਦਿ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ECL 1 3.2 : ਕੋਨੇ/ ਰੀਡਿੰਗ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਕਿਤਾਬ ਚੁਣੋ ਅਤੇ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ ਅਤੇ ਲਿਖਤੀ ਟੈਕਸਟ ਦੀ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।
* ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਸਿਰਜਣਾਤਮਕ ਸੋਚ * ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਵਿਕਾਸ	ECL 1 3.3 : ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਕਵਿਤਾਵਾਂ/ਕਹਾਣੀਆਂ ਪੜ੍ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਨੁਭਵ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹਨ।
* ਗੱਲਬਾਤ ਅਤੇ ਬੋਲਣ ਦੇ ਹੁਨਰ	ECL 1 3.4 (a) : ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪ ਕਵਿਤਾਵਾਂ/ਗਾਣੇ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਆਵਾਜ ਦੀ ਸਹੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।
* ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਲਾਹੇਵੰਦ ਵਰਤੋਂ	ECL 1 3.4 (b) : ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਜਾਣੀਆਂ ਪਛਾਣੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਅੰਤਰ ਅਨੁਭਾਗ ਨਾਲ ਸਵੈ–ਚੇਤਨਾ ਨਾਲ ਜਾਗ੍ਰਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
ਸਮਝ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨਾ * ਕਿਤਾਬਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ	ECL 1 3.5 (a) : ਕਹਾਣੀ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਮਨਪਸੰਦ ਕਹਾਣੀ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿਓ
* ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਅਤੇ ਅਰਥ ਲਿਖੋ	ECL 1 3.5 (b) : ਧਿਆਨ ਦਿਓ ਕਿ ਤਸਵੀਰਾਂ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀ – ਕੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।
* ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਅ * ਧੁਨੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਜਾਗਰੂਕਤਾ	ECL 1 3.6 (a) : ਛਾਪੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਦੀ ਸਮਝ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨਾ। ECL 1 3.6 (b) : ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰਤੀਬ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਵਿਵਸਥਿਤ ਕਰਨ ਦੁਆਰਾ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੋ।
* ਸਾਊਂਡ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ * ਸੰਕੇਤਾਂ ਅਤੇ ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਦਾ ਤਾਲਮੇਲ ਬਿਠਾਉਣਾ * ਪੁਰਾਣੇ ਜਮਾਨੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਤਜਰਬੇ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਅਨੁਮਾਨ ਅਤੇ ਗਿਆਨ	ECL 1 3.7 : ਜਾਣੀਆਂ – ਪਛਾਣੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਅਤੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਰ – ਵਾਰ ਕਹੀਆਂ ਗਈਆਂ ਆਵਾਜਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨਾ।

* ਖੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਵੱਖੋ – ਵੱਖਰੇ ਲਈ ਸੁਤੰਤਰ ਪੜ੍ਹਨਾ	

ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਲਿਖਣਾ * ਮੁੱਢਲੇ ਸਾਖਰਤਾ ਹੁਨਰ * ਸਵੈ- ਪ੍ਰਗਟਾਅ ਲਈ ਲਿਖਣਾ * ਆਪਣੇ ਅੱਖਰ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਧੁਨੀ ਗਿਆਨ, ਅੱਖਰਾਂ ਗਿਆਨ ਦੀ ਵਰਤੋ ਲਿਖਣ ਲਈ ਸ਼ਬਦ ਜੋੜ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ। * ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਲਿਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਾ * ਪੜੀ ਸਮੱਗਰੀ ਸਬੰਧੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਦੇਣ ਲਈ ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ ਸਾਰਥਕ ਸ਼ਬਦਾਂ ਅਤੇ ਵਾਕਾਂ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ * ਤੁਕਬੰਦੀ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਲਿਖਣਾ * ਨਾਂਵ ਸ਼ਬਦਾਂ ਅਤੇ ਕਿਰਿਆ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਅਰਥਪੂਰਨ ਵਾਕ ਲਿਖੋ * ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਦੇਸ਼ ਲਿਖੋ	ECL 1 3.8 (a) : ਕਹਾਣੀਆਂ, ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਗੀਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ, ਸ਼ਬਦਾਂ ਆਦਿ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਦਾ ਹੈ। ECL 1 3.8 (b) : ਤਸਵੀਰਾਂ ਅਤੇ ਛਪੀ ਸਮੱਗਰੀ, ਪਿਛਲੇ ਅਨੁਭਵ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ, ਅੱਖਰ-ਧੁਨੀ ਸੰਘ ਆਦਿ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਲਿਖਤੀ ਪਾਠ ਬਾਰੇ ਅਨੁਮਾਨ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ।
	ਦੂਜੀ ਭਾਸ਼ਾ
	ECL 2 3.1 : ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੁਭਾਸ਼ੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ।
	ECL 2 3.2 : ਕਿਰਿਆ ਦੇ ਨਾਲ ਗੀਤ ਗਾਉਣੇ ਜਾਂ ਤੁਕਾਂਤ
	ECL 2 3.3 : ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਪੜ੍ਹਨ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਦੋ ਭਾਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੇ ਪੰਨਿਆਂ ਉੱਤੇ ਪਲਟਣਾ।
	ECL 2 3.4 : ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਅਤੇ ਭਾਵਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਾ।
	ECL 2 3.5 : ਅੱਖਰਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨਾ ਤੇ ਧੁਨੀਆਂ ਦਾ ਅਦਾਨ ਪ੍ਰਦਾਨ
	ECL 2 3.6 : ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼
	ECL 2 3.7 : ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਕਰਨਾ।
	ECL 2 3.8 : ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਹਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨਾ
	ECL 2 3.9 : ਉਸ ਦੇ ਪਸੰਦੀਦਾ ਖਿਡੌਣੇ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ।
	ECL 2 3.10 : ਬੇਲੋੜੇ ਤੁਕਬੰਦੀ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਅਨੰਦ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।
	ECL 2 3.10 : ਕੁਝ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖਣ/ਲਿਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼।

* ਸੰਯੁਕਤ ਭਾਸ਼ਾ ਕੋਡ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ * ਕਲਾਸਰੂਮ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਲਿਖੋ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੂਚੀਆਂ ਬਣਾਉਣਾ, ਦਾਦਾ-ਦਾਦੀ ਨੂੰ ਸ਼ੁਭਕਾਮਨਾਵਾਂ ਲਿਖਣਾ, ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ ਆਦਿ।	ECL 2 3.12 : ਆਪਣੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨਾ।
	ECL 2 3.13 : ਉਮਰ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਕਾਰਟੂਨ ਅਤੇ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇਖਣ ਦਾ ਅਨੰਦ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।
	ECL 2 3.14 : ਪੰਛੀਆਂ, ਜਾਨਵਰਾਂ ਅਤੇ ਰੁੱਖਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈ।
	ECL 2 3.15 : ਸੰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੰਚਾਲਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਤਸਵੀਰਾਂ ਖਿੱਚਦਾ ਹੈ।

ਨੋਟ :

*** ECL 1 ਪਹਿਲੀ ਭਾਸ਼ਾ –** ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਭਾਸ਼ਾ ਲਏ ਸੁਝਾਏ ਗਏ ਟੀਚਿਆਂ ਨੂੰ ਬੱਚੇ ਦੀ ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ / ਪਹਿਲੀ ਭਾਸ਼ਾ/ ਖੇਤਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, ਪੰਜਾਬੀ, ਤਾਮਿਲ, ਤੇਲਗੂ, ਖਾਸੀ, ਗੋਂਡੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਆਦਿ ਬੱਚੇ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਹਿੰਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਬਾਲ ਸਾਹਿਤ ਤੇ ਪਾਠ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

** ECL 2 ਦੂਜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ – ਕੋਈ ਹੋਰ ਭਾਰਤੀ ਭਾਸ਼ਾ/ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਬੱਚੇ ਦੀ ਦੂਜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ, ਅੰਗਰੇਜੀ ਲਈ ਸੁਝਾਏ ਗਏ ਟੀਚਿਆਂ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਲਈ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਟੀਚੇ 3

ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਬੱਚੇ ਸਿਖਿਆਰਥੀ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨਜਦੀਕੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਾਲ ਜੁੜਦੇ ਹਨ।

ਮੁੱਖ ਯੋਗਤਾਵਾਂ	ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ
ਸੰਵੇਦੀ ਵਿਕਾਸ * ਭਾਵਨਾਤਮਕ * ਧੁਨੀ * ਛੂਹਣਾ * ਮਹਿਕ	IL. 3.1 : ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਅਤੇ ਖੋਜਣ ਲਈ ਸਾਰੀਆਂ ਇੰਦਰੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ।
	IL. 3.2 : ਮੌਜ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿੱਚ ਆਮ ਵਸਤੂਆਂ, ਅਵਾਜਾਂ, ਲੋਕਾਂ, ਤਸਵੀਰਾਂ, ਜਾਨਵਰਾਂ, ਪੰਛੀਆਂ ਦੇ ਬਾਰੀਕ ਵੇਰਵਿਆਂ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਅਤੇ ਵਰਣਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

* ਸੁਆਦ * ਬੋਧਾਤਮਕ ਹੁਨਰ * ਨਿਰੀਖਣ * ਪਛਾਣ * ਯਾਦਆਸ਼ਤ * ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। * ਵਰਗੀਕਰਨ * ਨਮੂਨਾ * ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਸੋਚ * ਰਚਨਾਤਮਕ ਸੋਚ * ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਸੋਚ * ਸਮੱਸਿਆ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੇ * ਤਰਕ * ਉਤਸੁਕਤਾ * ਪ੍ਰਯੋਗ * ਖੋਜ **ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ** **ਧਾਰਨਾਵਾਂ** * ਕੁਦਰਤੀ – ਜਾਨਵਰ, ਫਲ, ਸਬਜੀਆਂ ਆਦਿ। * ਭੌਤਿਕ – ਪਾਣੀ, ਹਵਾ, ਰੁੱਤ, ਸੂਰਜ, ਚੰਦ, ਦਿਨ ਅਤੇ ਰਾਤ * ਸਮਾਜਿਕ – ਮੈਂ, ਪਰਿਵਾਰ, ਆਵਾਜਾਈ ਤਿਉਹਾਰ ਭਾਈਚਾਰਾ ਸਹਾਇਕ ਆਦਿ।	IL. 3.3 (a) : ਇੱਕ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਵੇਖੀਆਂ ਗਈਆਂ 4–5 ਵਸਤੂਆਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। IL. 3.3 (b) : ਜਾਣੂ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਦੇ 3–5 ਗੁੰਮ ਹੋਏ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। IL. 3.4 : ਦੋ ਸਮੂਹਾਂ ਦੀਆਂ 5–6 ਵਸਤੂਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ–ਤੋਂ–ਇੱਕ ਪੱਤਰ–ਵਿਹਾਰ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। IL. 3.5 : ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਤਿੰਨ ਕਾਰਕਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਕਾਰ ਅਤੇ ਰੰਗ ਆਦਿ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸਥਿਤੀ ਸ਼ਬਦਾਂ (ਨਾਲ, ਅੰਦਰ, ਹੇਠਾਂ) ਦੀ ਸਹੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। IL. 3.6 : ਲੜੀਵਾਰ 4–5 ਤਸਵੀਰ ਕਾਰਡ/ਵਸਤੂਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਵਿਵਸਥਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਦਾਹਰਣ ਲਈ, ਸ਼ਕਲ, ਆਕਾਰ ਅਤੇ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ। IL. 3.7 : ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਪਹਿਲਾਂ ਕੀ ਹੋਇਆ? ਰਾਤ ਨੂੰ ਕੌ ਆਇਆ? ਆਦਿ IL. 3.8 : (a) ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਧਾਰਣ ਸਮੱਸਿਆ ਹੱਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਲ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੋ। IL. 3.8 : (b) ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿੱਚ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਹੇਰਾਫੇਰੀ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਦਾ ਹੈ, ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਖੋਜਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। IL. 3.8 : (c) ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੰਬੰਧੀ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਅਤੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਪਾਣੀ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਨਾ ਕਰੋ, ਜਦੋਂ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਲਾਈਟਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣਾ ਆਦਿ। IL. 3.9 : ਵਸਤੂਆਂ ਤੱਕ ਗਿਣਦਾ ਹੈ। IL. 3.10 : ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਸੰਖਿਆ ਤੋਂ 9 ਤੱਕ ਅੱਗੇ ਅਤੇ ਪਿੱਛੇ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। IL. 3.11 : ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਨਾਲ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ 9 ਤੱਕ ਅੰਕਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖਦਾ ਹੈ।

ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਦਾ ਗਠਨ * ਰੰਗ * ਆਕਾਰ * ਦੂਰੀ * ਮਾਪ * ਆਕਾਰ * ਲੰਬਾਈ * ਭਾਰ * ਉਚਾਈ * ਸਮਾਂ * ਸਥਾਨਿਕ ਸਮਾਨ * ਇੱਕ ਤੋਂ ਇੱਕ ਪੱਤਰ-ਵਿਹਾਰ **ਨੰਬਰ ਸੈਂਸ** * ਇੱਕ ਗਿਣੋ ਅਤੇ ਦੱਸੋ ਕਿ ਕਿੰਨੇ ਹਨ * ਅੰਕੀ ਪਛਾਣ * ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਭਾਵਨਾ * (10 ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਸੰਖਿਆ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਗਿਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। **ਡਾਟਾ ਹੈਂਡਲਿੰਗ** **ਕੈਲੰਡਰ ਗਤੀਵਿਧੀ**	IL. 3.12 : ਇਸ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੀਜ਼ਾਂ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਘਟਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਨਿਮਨ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ (ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਰੁੱਖ ਦੀ ਇੱਕ ਟਾਹਣੀ 'ਤੇ ਬੈਠੇ 3 ਪੰਛੀ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਕਰਕੇ ਉੱਡ ਗਏ, ਟਾਹਣੀ 'ਤੇ ਕੋਈ ਪੰਛੀ ਨਹੀਂ ਬਚਿਆ।
	IL. 3.13 : 10 ਤੱਕ ਦੋ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ, ਘੱਟ ਵਰਗੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ।
	IL. 3.14 : 9 ਆਬਜੈਕਟ ਅਤੇ ਦੁਆਰਾ ਗਿਣਤੀ ਕਰਨ ਤੱਕ ਦੋ ਸਮੂਹਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਦਾ ਹੈ।
	IL. 3.15 : ਇੱਕ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਤੋਂ 9 ਵਸਤੂਆਂ ਤੱਕ ਦੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁੜ ਗਿਣਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ।
	IL. 3.20 : ਭਾਰਤੀ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਦਾ ਹੈ।
	IL. 3.21 : ਤਿੰਨ ਵਸਤੂਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਲੰਬੀ/ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੀ/ਛੋਟੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਤੁਲਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।
	IL. 3.22 : ਦੋ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਭਾਰ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਭਾਰੇ/ ਹਲਕੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਰਦਾ ਹੈ।
	IL. 3.23 : ਬੋਤਲਾਂ, ਗਲਾਸ, ਬਾਲਟੀ ਆਦਿ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕਰੋ।
	IL. 3.25 : ਇੱਕ ਸਮਤਲ ਸਤ੍ਹਾ 9 ਤੇ 3-ਡੀ ਆਕਾਰਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਦਾ ਛਾਪਾ ਲਾ ਕੇ ਟਰੇਸ ਕਰਕੇ 2-ਡੀ ਆਕਾਰਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਦਾ ਹੈ।
	IL. 3.26 : ਰੋਜਮੱਰਾ ਵਿੱਚ ਅੱਧੀ ਰੋਟੀ/ਅੱਧਾ ਗਲਾਸ ਪਾਣੀ ਆਦਿ ਵਰਗੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ।
	IL. 3.27: ਲੀਫ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਜਾਂ ਹੱਥਾਂ ਦੇ ਛਾਪੇ ਆਦਿ ਨਾਲ ਨਵੇਂ ਨਮੂਨਾ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੇ
	IL. 3.28: ਉਹ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਤੋਂ ਅਨੁਮਾਨ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਨੀਲੇ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੈਂਸਿਲ ਹਨ।
	IL. 3.29 : ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਅਤੇ ਸਾਲ ਦੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।
	IL. 3.30 : ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਤਕਨੀਕੀ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ।